

تهیه شده در:
معاونت اقتصادی
اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران
مهرماه ۱۳۹۶

بررسی مسائل روز اقتصاد ایران

همکاران این شماره:

ناظر: منیره امیرخانلو

همکار: فرناز صفدری

وضعیت رقابت پذیری ایران

در گزارش رقابت پذیری جهانی ۲۰۱۸-۲۰۱۷

خلاصه مدیریتی

مجمع جهانی اقتصاد به طور سالانه با در نظر گرفتن طیف وسیعی از مؤلفه‌ها به مطالعه رقابت پذیری کشورها می‌پردازد. در گزارش رقابت‌پذیری جهانی، میزان پیچیدگی اقتصاد کشورها، موانع توسعه اقتصادی و نقاط ضعف و قوت هر کشور در قالب ۱۲ رکن رقابت‌پذیری بیان شده است. بنابر تعریف مجمع جهانی اقتصاد، رقابت‌پذیری به «مجموعه‌ای از نهادها، سیاست‌ها و عوامل تعیین‌کننده سطح بهره‌وری کشورها» اشاره دارد. در نظرسنجی گزارش رقابت‌پذیری جهانی سال جاری (۲۰۱۸-۲۰۱۷)، فعالان اقتصادی از ۱۳۷ کشور دنیا حضور یافته‌اند که ایران نیز برای هشتمین سال متوالی در این گزارش حضور دارد.

ایران با کسب رتبه ۶۹ و امتیاز ۴.۲۷، با ۷ پله صعود نسبت به سال گذشته از بهبود وضعیت رقابت‌پذیری خبر می‌دهد. کشور سال گذشته با کسب امتیاز ۴.۱۲ رتبه ۷۶ را از میان ۱۳۸ کشور به خود اختصاص داده بود. شایان ذکر است که ایران در گزارش رقابت‌پذیری سال جاری امتیاز بهتری را نسبت به سال‌های پیش کسب کرده است. کشور در ۸ سال تجربه حضور در این گزارش توانسته است با بهبود امتیاز رقابت‌پذیری، برای بار دوم رتبه ۶۹ را که در سال ۲۰۱۰-۲۰۱۱ در نخستین حضور خود در این گزارش کسب کرده بود، در کارنامه داشته باشد. ایران با بهبود امتیاز خود در اکثر ارکان دوازده‌گانه رقابت‌پذیری، رتبه‌های زیر را از آن خود کرده است: نهادها (۸۵)، زیرساخت‌ها (۵۷)، محیط اقتصاد کلان (۴۴)، بهداشت و آموزش ابتدایی (۵۰)، آموزش

عالی (۵۱)، کارایی بازار کالا (۱۰۰)، کارایی بازار نیروی کار (۱۳۰)، سطح توسعه بازار مالی (۱۲۸)، آمادگی در حوزه فناوری (۹۱)، اندازه بازار (۱۹)، پیشرفته بودن بنگاه‌های تجاری (۹۷) و نوآوری (۶۶).

ده کشور برتر گزارش رقابت‌پذیری امسال عبارتند از: سوئیس (رتبه ۱)، آمریکا (رتبه ۲)، سنگاپور (رتبه ۳)، هلند (رتبه ۴)، آلمان (رتبه ۵)، هنگ کنگ (رتبه ۶)، سوئد (رتبه ۷)، بریتانیا (رتبه ۸)، ژاپن (رتبه ۹) و فنلاند (رتبه ۱۰). این در حالی است که هائیتی (۱۲۸)، برون‌دی، سیرالئون، لسوتو، مالاوی، موریتانی، لیبریا، چاد، موزامبیک و یمن (رتبه ۱۳۷) به ترتیب در ده رتبه آخر جدول نشسته‌اند.

جمهوری اسلامی ایران در میان کشورهای هم منطقه خود پس از رژیم اشغالگر قدس (رتبه ۱۶)، امارات متحده عربی (رتبه ۱۷)، قطر (رتبه ۲۵)، عربستان سعودی (رتبه ۳۰)، آذربایجان (رتبه ۳۵)، بحرین (رتبه ۴۴)، کویت (رتبه ۵۲)، ترکیه (رتبه ۵۳)، قزاقستان (رتبه ۵۷)، عمان (رتبه ۶۲)، اردن (رتبه ۶۵)، گرجستان (رتبه ۶۷) قرار گرفته است. در عین حال، کشورهای ارمنستان (رتبه ۷۳)، تاجیکستان (رتبه ۷۹)، مصر (رتبه ۱۰۰)، جمهوری قرقیزستان (رتبه ۱۰۲)، لبنان (رتبه ۱۰۵)، پاکستان (رتبه ۱۱۵) و یمن (رتبه ۱۳۷) به عنوان آخرین کشور جدول رقابت‌پذیری، سایر کشورهای منطقه را تشکیل می‌دهند که بعد از ایران رتبه بندی شده‌اند. با اینکه رتبه تعدادی از کشورهای منطقه از جمله امارات متحده عربی، قطر، عربستان سعودی، کویت، قزاقستان، اردن، گرجستان، تاجیکستان و لبنان از تضعیف رقابت‌پذیری آنها نسبت به سال گذشته خبر می‌دهد، جمهوری اسلامی ایران شاهد بهبود عملکرد رقابت‌پذیری خود در گزارش سال جاری است.

ایران در ۹ متغیر در زمره ۳۰ کشور برتر دنیا رقابت می‌کند. متغیرهای برتر ایران به طور عمده در حوزه‌های بهداشت و آموزش ابتدایی، اندازه بازار، محیط اقتصاد کلان و زیرساخت‌ها مشاهده می‌شوند که البته تمامی متغیرهای این حوزه‌ها قوی نیستند. اما شمار متغیرهایی که ایران را در فهرست ۳۰ کشور انتهایی جدول رقابت‌پذیری قرار می‌دهند از این تعداد بیشتر است. ایران در ۲۶ متغیر، در میان ۳۰ کشور آخر دنیا به رقابت می‌پردازد. این در حالی است که سال گذشته ایران در ۳۸ متغیر، حائز ۳۰ رتبه آخر جدول شده بود. تعرفه‌های تجاری (بر اساس درصد از عوارض گمرکی) و مشارکت زنان در نیروی کار (نسبت به مردان) هر دو با کسب رتبه ۱۳۷ در قعر این فهرست مشاهده می‌شوند. پس از این دو متغیر، نسبت واردات به تولید ناخالص داخلی (بر اساس درصد)^۱، رواج مالکیت خارجی، تمایل به تفویض اختیارات مدیریتی، گستره و میزان بازاریابی بنگاه‌ها و حمایت از سرمایه‌گذاران همگی متغیرهایی هستند که ایران در آنها ده رتبه پایانی جدول رقابت‌پذیری را به خود اختصاص داده است.

^۱ متغیر نسبت واردات به تولید ناخالص داخلی (بر اساس درصد) که ذیل رکن کارایی بازار کالا قرار دارد، در کشورهای برتر این متغیر، مقدار بیشتری را نشان می‌دهد. برای نمونه، این نسبت در سنگاپور (رتبه نخست کارایی بازار کالا) معادل با ۱۴۷٫۶ است. لازم به ذکر است که سنگاپور در این متغیر رتبه ۳ را در کارنامه دارد.

آنچه در مورد وضعیت رقابت‌پذیری کشورها در مقیاس جهانی به خوبی مشاهده می‌شود این است که پس از گذشت ده سال از بحران مالی جهانی، بخش مالی اقتصاد جهانی همچنان آسیب‌پذیر است. نماگرهای مربوط به استحکام مالی بانک‌ها هنوز به وضعیت پیش از بحران بازنگشته‌اند. از طرفی، هشدارهای جدیدی پیش روی اقتصاد جهان قرار گرفته است. افزایش بدهی بخش خصوصی در اقتصادهای نوظهور، بازارهای سرمایه مقرر-زدایی شده و کاهش توان دولت‌ها برای مقابله با بحرانی دیگر در مقایسه با ده سال پیش اقتصاد جهان را در معرض تهدید قرار داده است.

در گزارش رقابت‌پذیری ۲۰۱۸-۲۰۱۷، تعداد بیشتری از کشورها توانسته‌اند در بخش نوآوری پیشرفت کنند، اما برای گسترش منافع حاصل از این پیشرفت اقدامات بیشتری لازم است. کشورهایی مانند چین، هند و اندونزی همپای اقتصادهای پیشرفته، به مراکز نوآوری دنیا تبدیل شده‌اند و باید با گسترش فناوری‌های نو در سطح بنگاه، از منافع اقتصادی و اجتماعی این پیشرفت به سود جامعه خود استفاده نمایند. ضرورت دیگر، حصول منافع مشترک میان انعطاف‌پذیری بازار نیروی کار از یک سو و حمایت از کارگر از سوی دیگر است. در گزارش رقابت‌پذیری امسال، اقتصادهای نوظهور و اقتصادهای توسعه‌یافته در بحث انعطاف‌پذیری بازار نیروی کار شاهد همگرایی بوده‌اند.

جمهوری اسلامی ایران که امسال با کسب امتیاز ۴.۲۷، بهترین امتیاز خود را در طول ۸ سال تجربه حضور در گزارش رقابت‌پذیری جهانی به ثبت رسانده است، از بهبود چشم‌انداز رقابت‌پذیری کشور نسبت به سال‌های پیش خبر می‌دهد. این بهبود را می‌توان تا حدی متأثر از فضای پس از برجام و امیدواری فعالان اقتصادی کشور به افزایش تعاملات تجاری با دنیا دانست. در گزارش پیش‌رو، وضعیت ایران در تمام ارکان دوازده‌گانه رقابت‌پذیری در قیاس با عملکرد سال گذشته بررسی شده است که امید می‌رود مطالعه آن در شناخت نقاط ضعف و قوت اقتصاد کشور مؤثر واقع شود.

۱- شاخص رقابت پذیری جهانی چیست؟

شاخص رقابت پذیری جهانی ابزاری کامل و همه جانبه جهت سنجش ارکان رقابت پذیری ملی در اقتصاد خرد و کلان کشورها است. شاخص رقابت پذیری جهانی با فراهم نمودن میانگینی وزنی برای بسیاری از مؤلفه‌ها، که هر یک به ارزیابی جنبه‌ای از رقابت پذیری اختصاص دارند، این مفهوم گسترده را قابل بررسی می‌سازد. از سال ۲۰۰۵ تاکنون، مجمع جهانی اقتصاد با تعریف شاخص رقابت پذیری جهانی، تحلیل خود از رقابت پذیری کشورها را بر مبنای مؤلفه‌های این شاخص قرار داده است. تمامی این مؤلفه‌ها در قالب «دوازده رکن رقابت پذیری» قابل دسته‌بندی هستند که در ادامه گزارش به توضیح هر یک پرداخته شده است.

۲- تعریف رقابت پذیری در گزارش رقابت پذیری جهانی

بنابر تعریف مجمع جهانی اقتصاد، در گزارش حاضر رقابت پذیری در مفهوم «مجموعه‌ای از نهادها، سیاست‌ها و عوامل تعیین کننده سطح بهره‌وری کشورها» به کار رفته است. از سوی دیگر، سطح بهره‌وری هر کشور، معرف سطح رفاه اقتصادی قابل کسب برای آن است.

۳- سابقه حضور ایران در گزارش رقابت پذیری جهانی

مجمع جهانی اقتصاد که بیش از سه دهه است به مطالعه و ارزیابی عوامل مؤثر در رقابت پذیری کشورها اشتغال دارد، نخستین بار گزارش رقابت پذیری جهانی را در سال ۱۹۷۹ با پوشش ۱۹ کشور به انجام رساند. جمهوری اسلامی ایران از سال ۲۰۱۱-۲۰۱۰ به جمع کشورهای حاضر در رتبه‌بندی گزارش رقابت پذیری جهانی پیوسته است که این حضور تا گزارش اخیر به طور بی‌وقفه به همت اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران ادامه داشته است. رتبه‌های ایران در طول سابقه حضور خود در این گزارش در جدول شماره ۱ قابل مشاهده است.

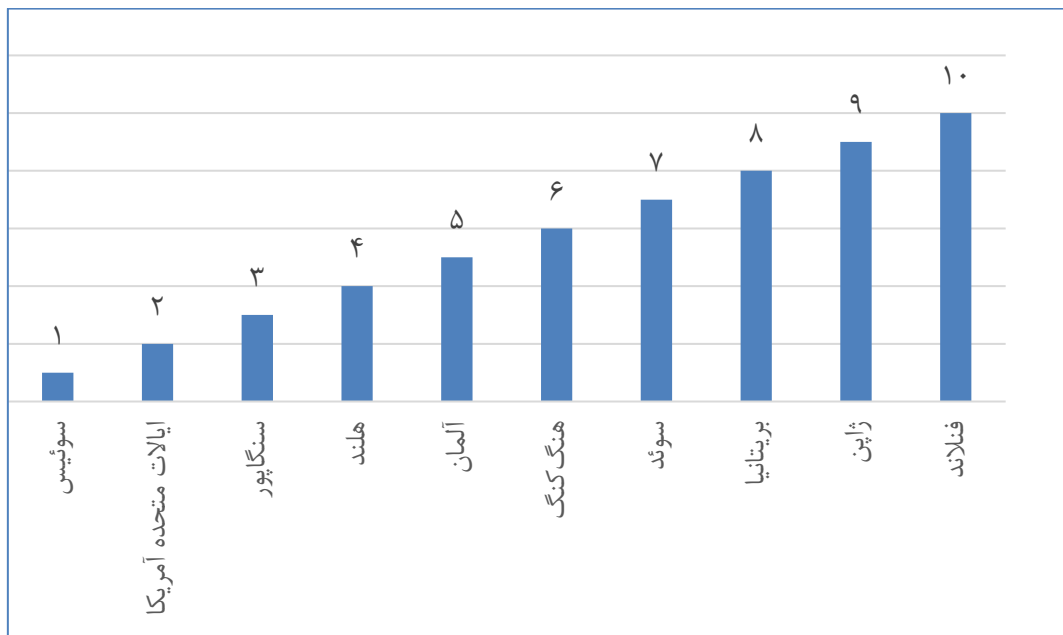
جدول ۱- سابقه حضور و رتبه های ایران در گزارش رقابت پذیری جهانی

رتبه های ایران در گزارش های رقابت پذیری جهانی			
امتیاز (۱-۷)	رتبه	تعداد کشورها	گزارش های رقابت پذیری
۴.۲۷	۶۹	۱۳۷	۲۰۱۷-۲۰۱۸
۴.۱۲	۷۶	۱۳۸	۲۰۱۶-۲۰۱۷
۴.۱	۷۴	۱۴۰	۲۰۱۵-۲۰۱۶
۴	۸۳	۱۴۴	۲۰۱۴-۲۰۱۵
۴.۱	۸۲	۱۴۸	۲۰۱۳-۲۰۱۴
۴.۲۲	۶۶	۱۴۴	۲۰۱۲-۲۰۱۳
۴.۲۶	۶۲	۱۴۲	۲۰۱۱-۲۰۱۲
۴.۱۴	۶۹	۱۳۹	۲۰۱۰-۲۰۱۱

۴- کشورهای برتر گزارش رقابت پذیری جهانی ۲۰۱۷-۲۰۱۸

سوئیس برای نهمین سال متوالی (از سال ۲۰۰۷ تاکنون) با کسب بالاترین امتیاز گزارش (۵.۹)، رتبه نخست رقابت پذیری را از آن خود کرده است. آمریکا (رتبه ۲)، سنگاپور (رتبه ۳)، هلند (رتبه ۴)، آلمان (رتبه ۵)، هنگ کنگ (رتبه ۶)، سوئد (رتبه ۷)، بریتانیا (رتبه ۸)، ژاپن (رتبه ۹) و فنلاند (رتبه ۱۰) سایر کشورهای برتر رقابت پذیری را تشکیل می دهند که در نمودار شماره ۱ اسامی آنها به نمایش درآمده است.

نمودار ۱- ده کشور برتر گزارش رقابت پذیری جهانی ۲۰۱۷-۲۰۱۸

۵- رتبه رقابت‌پذیری کشورها در گزارش رقابت‌پذیری جهانی ۲۰۱۷-۲۰۱۸

جدول ۲- رتبه رقابت‌پذیری ایران در میان کشورهای حاضر در گزارش رقابت‌پذیری جهانی ۲۰۱۷-۲۰۱۸

رتبه کشورها در گزارش رقابت‌پذیری ۲۰۱۷-۲۰۱۸			رتبه کشورها در گزارش رقابت‌پذیری ۲۰۱۷-۲۰۱۸		
رتبه	اقتصاد	امتیاز	رتبه	اقتصاد	امتیاز
۱	سوئیس	۵.۸۶	۳۵	آذربایجان	۴.۶۹
۲	ایالات متحده آمریکا	۵.۸۵	۳۶	اندونزی	۴.۶۸
۳	سنگاپور	۵.۷۱	۳۷	مالت	۴.۶۵
۴	هلند	۵.۶۶	۳۸	روسیه	۴.۶۴
۵	آلمان	۵.۶۵	۳۹	لهستان	۴.۵۹
۶	هنگ کنگ	۵.۵۳	۴۰	هند	۴.۵۹
۷	سوئد	۵.۵۲	۴۱	لیتوانی	۴.۵۸
۸	بریتانیا	۵.۵۱	۴۲	پرغال	۴.۵۷
۹	ژاپن	۵.۴۹	۴۳	ایتالیا	۴.۵۴
۱۰	فنلاند	۵.۴۹	۴۴	بحرین	۴.۵۴
۱۱	نروژ	۵.۴	۴۵	موریس	۴.۵۲
۱۲	دانمارک	۵.۳۹	۴۶	برونئی دارالسلام	۴.۵۲
۱۳	نیوزیلند	۵.۳۷	۴۷	کاستاریکا	۴.۵
۱۴	کانادا	۵.۳۵	۴۸	اسلوانی	۴.۴۸
۱۵	تایوان (چین تایپه)	۵.۳۳	۴۹	بلغارستان	۴.۴۶
۱۶	رژیم اشغالگر قدس	۵.۳۱	۵۰	پاناما	۴.۴۴
۱۷	امارات متحده عربی	۵.۳	۵۱	مکزیک	۴.۴۴
۱۸	اتریش	۵.۲۵	۵۲	کویت	۴.۴۳
۱۹	لوکزامبورگ	۵.۲۳	۵۳	ترکیه	۴.۴۲
۲۰	بلژیک	۵.۲۳	۵۴	لتونی	۴.۴
۲۱	استرالیا	۵.۱۹	۵۵	ویتنام	۴.۳۶
۲۲	فرانسه	۵.۱۸	۵۶	فیلیپین	۴.۳۵
۲۳	مالزی	۵.۱۷	۵۷	قزاقستان	۴.۳۵
۲۴	ایرلند	۵.۱۶	۵۸	رواندا	۴.۳۵
۲۵	قطر	۵.۱۱	۵۹	جمهوری اسلواکی	۴.۳۳
۲۶	جمهوری کره	۵.۰۷	۶۰	مجارستان	۴.۳۳
۲۷	چین	۵	۶۱	آفریقای جنوبی	۴.۳۲
۲۸	ایسلند	۴.۹۹	۶۲	عمان	۴.۳۱
۲۹	استونی	۴.۸۵	۶۳	بوتسوانا	۴.۳
۳۰	عربستان سعودی	۴.۸۳	۶۴	قبرس	۴.۲
۳۱	جمهوری چک	۴.۷۷	۶۵	اردن	۴.۲
۳۲	تایلند	۴.۷۲	۶۶	کلمبیا	۴.۲۹
۳۳	شیلی	۴.۷۱	۶۷	گرجستان	۴.۲۸
۳۴	اسپانیا	۴.۷	۶۸	رومانی	۴.۲۸
			۶۹	جمهوری اسلامی ایران	۴.۲۷

ادامه جدول ۲- رتبه رقابت پذیری کشورها در گزارش رقابت پذیری جهانی ۲۰۱۷-۲۰۱۸

رتبه کشورها در گزارش رقابت پذیری ۲۰۱۷-۲۰۱۸			رتبه کشورها در گزارش رقابت پذیری ۲۰۱۷-۲۰۱۸		
رتبه	اقتصاد	امتیاز	رتبه	اقتصاد	امتیاز
۷۰	جامائیکا	۴.۲۵	۱۰۴	جمهوری دومینیکن	۳.۸۷
۷۱	مراکش	۴.۲۴	۱۰۵	لبنان	۳.۸۴
۷۲	پرو	۴.۲۲	۱۰۶	سنگال	۳.۸۱
۷۳	ارمنستان	۴.۱۹	۱۰۷	سیشل	۳.۸
۷۴	کرواسی	۴.۱۹	۱۰۸	اتیوپی	۳.۷۸
۷۵	آلبانی	۴.۱۸	۱۰۹	السالوادور	۳.۷۷
۷۶	اروگوئه	۴.۱۵	۱۱۰	کیپورد	۳.۷۶
۷۷	مونتنگرو	۴.۱۵	۱۱۱	غنا	۳.۷۲
۷۸	صربستان	۴.۱۴	۱۱۲	پاراگوئه	۳.۷۱
۷۹	تاجیکستان	۴.۱۴	۱۱۳	تانزانیا	۳.۷۱
۸۰	برزیل	۴.۱۴	۱۱۴	اوگاندا	۳.۷
۸۱	اوکراین	۴.۱۱	۱۱۵	پاکستان	۳.۶۷
۸۲	بوتان	۴.۱	۱۱۶	کامرون	۳.۶۵
۸۳	ترینیداد و توباگو	۴.۰۹	۱۱۷	گامبیا	۳.۶۱
۸۴	گواتمالا	۴.۰۸	۱۱۸	زامبیا	۳.۵۲
۸۵	سرلانکا	۴.۰۸	۱۱۹	گینه	۳.۴۷
۸۶	الجزایر	۴.۰۷	۱۲۰	بنین	۳.۴۷
۸۷	یونان	۴.۰۲	۱۲۱	ماداگاسکار	۳.۴
۸۸	نپال	۴.۰۲	۱۲۲	سوازیلند	۳.۳۵
۸۹	مولداوی	۳.۹۹	۱۲۳	مالی	۳.۳۳
۹۰	نامیبیا	۳.۹۹	۱۲۴	زیمبابوه	۳.۳۲
۹۱	کنیا	۳.۹۸	۱۲۵	نیجریه	۳.۳
۹۲	آرژانتین	۳.۹۵	۱۲۶	جمهوری دموکراتیک کنگو	۳.۲۷
۹۳	نیکاراگوئه	۳.۹۵	۱۲۷	ونزوئلا	۳.۲۳
۹۴	کامبوج	۳.۹۳	۱۲۸	هائیتی	۳.۲۲
۹۵	تونس	۳.۹۳	۱۲۹	بروندی	۳.۲۱
۹۶	هندوراس	۳.۹۲	۱۳۰	سیرالئون	۳.۲
۹۷	اکوادور	۳.۹۱	۱۳۱	لسوتو	۳.۲
۹۸	لائوس	۳.۹۱	۱۳۲	مالاوی	۳.۱۱
۹۹	بنگلادش	۳.۹۱	۱۳۳	موریتانی	۳.۰۹
۱۰۰	مصر	۳.۹	۱۳۴	لیبریا	۳.۰۸
۱۰۱	مغولستان	۳.۹	۱۳۵	چاد	۲.۹۹
۱۰۲	جمهوری قرقیزستان	۳.۹	۱۳۶	موزامبیک	۲.۸۹
۱۰۳	بوسنی و هرزگوین	۳.۸۷	۱۳۷	یمن	۲.۸۷

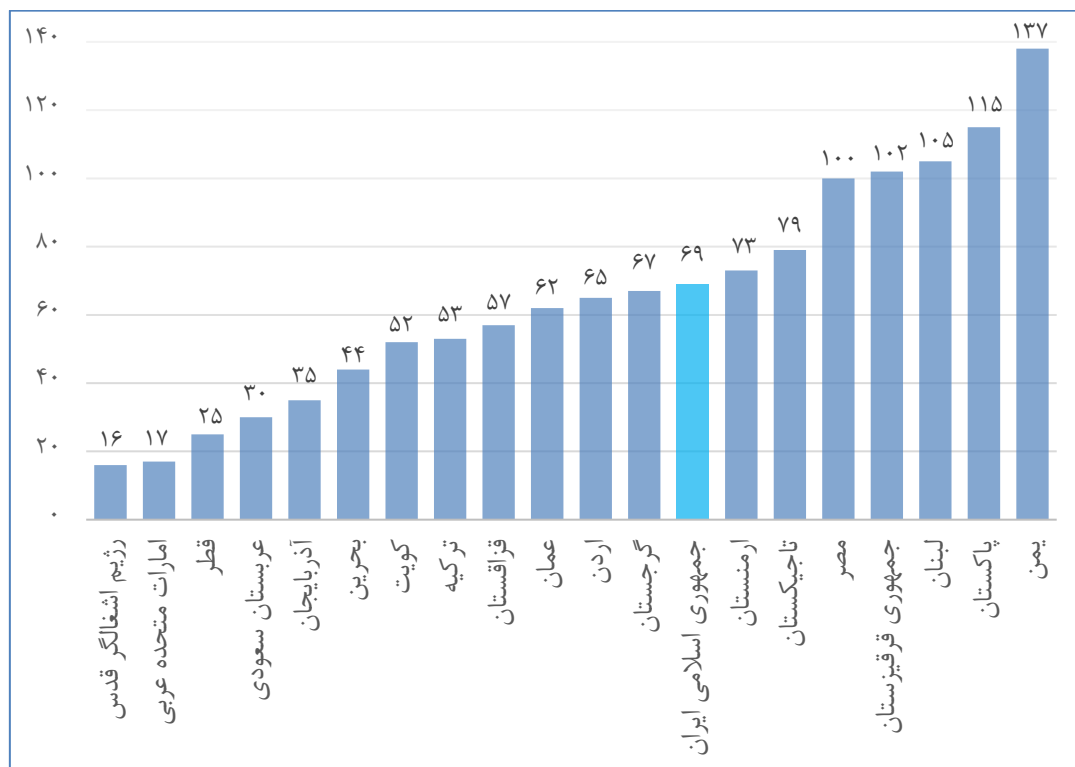
۶- رتبه رقابت پذیری ایران در مقایسه با کشورهای منطقه در گزارش رقابت پذیری جهانی ۲۰۱۸-

۲۰۱۷

در میان کشورهای منطقه، رژیم اشغالگر قدس (رتبه ۱۶)، امارات متحده عربی (رتبه ۱۷)، قطر (رتبه ۲۵)، عربستان سعودی (رتبه ۳۰)، آذربایجان (رتبه ۳۵)، بحرین (رتبه ۴۴)، کویت (رتبه ۵۲)، ترکیه (رتبه ۵۳)، قزاقستان (رتبه ۵۷)، عمان (رتبه ۶۲)، اردن (رتبه ۶۵) و گرجستان (رتبه ۶۷) رتبه‌های بهتری را نسبت به ایران کسب کرده‌اند. درعین حال، کشورهای ارمنستان (رتبه ۷۳)، تاجیکستان (رتبه ۷۹)، مصر (رتبه ۱۰۰)، جمهوری قرقیزستان (رتبه ۱۰۲)، لبنان (رتبه ۱۰۵)، پاکستان (رتبه ۱۱۵) و یمن (رتبه ۱۳۷) به عنوان آخرین کشور جدول رقابت‌پذیری، سایر کشورهای منطقه را تشکیل می‌دهند که بعد از ایران رتبه بندی شده‌اند. همان‌طور که در نمودار شماره ۲ مشاهده می‌گردد، تمامی کشورهای حاشیه خلیج فارس رتبه‌های بهتری را نسبت به ایران کسب کرده‌اند. البته، از میان کشورهای عربی، عراق و از میان کشورهای منطقه، افغانستان و ترکمنستان در گزارش حضور ندارند.

در این میان، تعدادی از کشورها از جمله امارات متحده عربی، قطر، عربستان سعودی، کویت، قزاقستان، اردن، گرجستان، تاجیکستان و لبنان نسبت به سال گذشته شاهد افت رقابت‌پذیری بوده‌اند. این در حالی است که جمهوری اسلامی ایران از بهبود ۷ رتبه‌ای رقابت‌پذیری نسبت به سال گذشته حکایت دارد.

نمودار ۲- رتبه‌بندی کشورهای منطقه در گزارش رقابت‌پذیری جهانی ۲۰۱۷-۲۰۱۸

۷- دسته‌بندی کشورها در مراحل مختلف توسعه اقتصادی

شاخص رقابت‌پذیری جهانی، بر اساس نظریه مراحل مختلف توسعه اقتصادی، سه مرحله را در توسعه اقتصادی کشورها از یکدیگر بازشناخته است:

- **مرحله ۱ (۳۵ اقتصاد):** در مرحله نخست توسعه، اقتصاد کشورها مبتنی بر عوامل تولید است و کشورهایی که در این مرحله قرار دارند، به طور عمده با تکیه بر عواملی چون نیروی کار غیرماهر و منابع طبیعی به رقابت می‌پردازند. بنگاه‌ها، بر اساس قیمت پائین رقابت می‌کنند و به فروش محصولات و کالاهای اولیه اشتغال دارند. بهره‌وری پائین نیروی کار در این کشورها در دستمزدهای پائین آنها بازتاب دارد. حفظ رقابت‌پذیری در این مرحله از توسعه، به طور عمده به نهادهای دولتی و خصوصی مطلوب (رکن اول)، زیرساخت‌های توسعه‌یافته (رکن دوم)، محیط باثبات اقتصاد کلان (رکن سوم) و نیروی کار سالم و دست‌کم برخوردار از آموزش ابتدایی (رکن چهارم) بازمی‌گردد.
- **مرحله ۲ (۳۱ اقتصاد):** همگام با بهبود رقابت‌پذیری کشورها، بهره‌وری آنها و به دنبال آن دستمزد نیروی کار افزایش می‌یابد و در نتیجه، کشورها در مسیر توسعه پیش می‌روند. این عوامل، کشورها را به سوی مرحله توسعه‌ی مبتنی بر کارایی سوق می‌دهد. در این مرحله، لازم است کشورها به فرآیندهای کارآمدتر تولید روی آورند و کیفیت محصولات خود را بالا ببرند، چرا که دستمزدها افزایش یافته است و امکان افزایش قیمت‌ها وجود ندارد. در این مرحله، عوامل پیشبرد رقابت‌پذیری عبارتند از: آموزش عالی (رکن پنجم)، بازارهای کارآمد کالا (رکن ششم)، بازارهای کارآمد نیروی کار (رکن هفتم)، بازارهای مالی توسعه‌یافته (رکن هشتم)، توانایی بهره‌جستن از مزایای فناوری‌های موجود (رکن نهم) و برخورداری از بازار داخلی یا خارجی بزرگ (رکن دهم).
- **مرحله ۳ (۳۶ اقتصاد):** در نهایت، زمانی که کشورها به مرحله توسعه مبتنی بر نوآوری دست می‌یابند، دستمزدهای بالا و سطح زندگی متناسب با آن تنها در صورتی حفظ خواهد شد که کسب‌وکارها توان رقابت با محصولات جدید و منحصر به فرد را داشته باشند. در این مرحله، کشورها باید به کمک پیشرفته‌ترین فرآیندهای تولید (رکن یازدهم) و نوآوری (رکن دوازدهم)، از طریق تولید کالاهای جدید و متفاوت به رقابت بپردازند.

جدول ۳- اسامی کشورها در مراحل مختلف توسعه اقتصادی در گزارش رقابت‌پذیری جهانی ۲۰۱۷-۲۰۱۸

اسامی کشورها در مراحل مختلف توسعه اقتصادی در گزارش رقابت‌پذیری جهانی ۲۰۱۷-۲۰۱۸				
مرحله ۱: مبتنی بر عوامل تولید (۳۵ اقتصاد)	در حال گذار: از مرحله ۱ به ۲ (۱۵ اقتصاد)	مرحله ۲: مبتنی بر کارایی (۳۱ اقتصاد)	در حال گذار: از مرحله ۲ به ۳ (۲۰ اقتصاد)	مرحله ۳: مبتنی بر نوآوری (۳۶ اقتصاد)
اتیوپی	آذربایجان	آفریقای جنوبی	آرژانتین	اتریش
اوگاندا	الجزایر	آلبانی	اروگوئه	اسپانیا
بروندی	اوکراین	اردن	پاناما	استرالیا
بنگلادش	برونئی دارالسلام	ارمنستان	ترکیه	استونی
بنین	بوتان	اکوادور	ترینیداد و توباگو	اسلوانی
پاکستان	بوتسوانا	السالوادور	جمهوری اسلواکی	امارات متحده عربی
تاجیکستان	فیلیپین	اندونزی	رومانی	ایالات متحده آمریکا
تانزانیا	قزاقستان	برزیل	سیشل	ایتالیا
جمهوری دموکراتیک کنگو	کویت	بلغارستان	شیلی	ایرلند
جمهوری قرقیزستان	مغولستان	بوسنی و هرزگوین	عربستان سعودی	ایسلند
چاد	نیجریه	پاراگوئه	عمان	آلمان
رواندا	نیکاراگوئه	پرو	کاستاریکا	بحرین
زامبیا	ونزوئلا	تایلند	کرواسی	بریتانیا
زیمبابوه	ویتنام	تونس	لبنان	بلژیک
سنگال	هندوراس	جامائیکا	لتونی	پرتغال
سیرالئون		جمهوری اسلامی ایران	لهستان	تایوان / چین تایپه
غنا		جمهوری دومنیکن	لیتوانی	جمهوری چک
کامبوج		چین	مالزی	جمهوری کره
کامرون		روسیه	مجارستان	دانمارک
کنیا		سريلانکا	موریس	رژیم اشغالگر قدس
گامبیا		سوازیلند		ژاپن
گینه		صربستان		سنگاپور
لائوس		کلمبیا		سوئد
لسوتو		کیپ‌ورد		سوئیس
لیبریا		گرجستان		فرانسه
ماداگاسکار		گواتمالا		فنلاند
مالاوی		مراکش		قبرس
مالی		مصر		قطر
موریتانی		مکزیک		کانادا
موزامبیک		مونتنگرو		لوکزامبورگ
مولداوی		نامیبیا		مالت
نیپال				نروژ
هائیتی				نیوزیلند
هند				هلند
یمن				هنگ کنگ
				یونان

۸- وضعیت رقابت پذیری ایران

ایران در گزارش امسال با ۷ پله صعود نسبت به سال گذشته، رتبه ۶۹ را در میان ۱۳۷ کشور حاضر در گزارش کسب کرده است. این در حالی است که در گزارش رقابت‌پذیری سال پیش (۲۰۱۶-۲۰۱۷)، ایران در میان ۱۳۸ کشور، رتبه ۷۶ را از آن خود کرده بود. اطلاعات نماگرهای اقتصادی ایران در جدول شماره ۴ مشاهده می‌گردد.

جدول ۴- اطلاعات نماگرهای اقتصادی ایران - ۲۰۱۷-۲۰۱۸

نماگرهای اقتصادی ایران در گزارش رقابت‌پذیری جهانی ۲۰۱۷-۲۰۱۸	
۸۰.۵	جمعیت (میلیون نفر)
۳۷۶.۸	تولید ناخالص داخلی (بر اساس میلیارد دلار آمریکا)
۴,۶۸۲.۵۰	سرانه تولید ناخالص داخلی (بر اساس دلار آمریکا)
۱.۲۱	تولید ناخالص داخلی (بر اساس برابری قدرت خرید بر حسب درصد از کل جهان)

جدول ۵- وضعیت ایران در ارکان دوازده‌گانه رقابت‌پذیری - ۲۰۱۷-۲۰۱۸

وضعیت ایران در گزارش رقابت‌پذیری جهانی ۲۰۱۷-۲۰۱۸	
ارکان دوازده‌گانه شاخص رقابت‌پذیری جهانی	امتیاز (۱-۷)
نهادها	۳.۷
زیرساخت‌ها	۴.۴
محیط اقتصاد کلان	۵.۲
بهداشت و آموزش ابتدایی	۶
آموزش عالی	۴.۷
کارایی بازار کالا	۴
کارایی بازار نیروی کار	۳.۳
سطح توسعه بازار مالی	۳
آمادگی در حوزه فناوری	۳.۶
اندازه بازار	۵.۲
پیشرفته بودن بنگاه‌های تجاری	۳.۷
نوآوری	۳.۳

جدول ۶- وضعیت ایران در ارکان دوازده‌گانه رقابت‌پذیری - ۲۰۱۸-۲۰۱۷ در مقایسه با سال گذشته

۲۰۱۷-۲۰۱۸		۲۰۱۶-۲۰۱۷		ارکان دوازده‌گانه شاخص رقابت‌پذیری جهانی
در میان ۱۳۷ کشور	رتبه	در میان ۱۳۸ کشور	رتبه	
امتیاز (۱-۷)		امتیاز (۱-۷)		
۴.۲	۶۹	۴.۱	۷۶	شاخص رقابت‌پذیری جهانی
۴.۸ ▲	۵۵	۴.۶	۶۱	الزامات بنیادین
۳.۷ ▲	۸۵	۳.۶	۹۰	نهادها
۴.۴ ▲	۵۷	۴.۲	۵۹	زیرساختها
۵.۲ ▲	۴۴	۴.۶	۷۲	محیط اقتصاد کلان
۶ ▼	۵۰	۶.۱	۴۹	بهداشت و آموزش ابتدایی
۴ ▲	۸۳	۳.۹	۸۹	عوامل تقویت‌کننده کارایی
۴.۷ ▲	۵۱	۴.۶	۶۰	آموزش عالی
۴ —	۱۰۰	۴	۱۱۱	کارایی بازار کالا
۳.۳ ▲	۱۳۰	۳.۲	۱۳۴	کارایی بازار نیروی کار
۳ ▲	۱۲۸	۲.۹	۱۳۱	سطح توسعه بازار مالی
۳.۶ ▲	۹۱	۳.۳	۹۷	آمدگی در حوزه فناوری
۵.۲ —	۱۹	۵.۲	۱۹	اندازه بازار
۳.۵ ▲	۸۱	۳.۳	۱۰۱	عوامل مؤثر در نوآوری و پیشرفته بودن
۳.۷ ▲	۹۷	۳.۵	۱۰۹	پیشرفته بودن بنگاههای تجاری
۳.۳ ▲	۶۶	۳.۲	۸۹	نوآوری

راهنمای علائم جدولها

- ▲ بهبود وضعیت نسبت به گزارش قبلی (بر اساس امتیاز)
- ▼ تنزل وضعیت نسبت به گزارش قبلی (بر اساس امتیاز)
- عدم تغییر وضعیت نسبت به گزارش قبلی (بر اساس امتیاز)

در ادامه گزارش، دوازده رکن رقابت پذیری به ترتیب ذیل تشریح شده‌اند:

الزامات بنیادین

۱. نهادها
۲. زیرساخت‌ها
۳. محیط اقتصاد کلان
۴. بهداشت و آموزش ابتدایی

عوامل تقویت کننده کارایی

۵. آموزش عالی
۶. کارایی بازار کالا
۷. کارایی بازار نیروی کار
۸. سطح توسعه بازار مالی
۹. آمادگی در حوزه فناوری
۱۰. اندازه بازار

عوامل مؤثر در نوآوری و پیشرفته بودن

۱۱. پیشرفته بودن بنگاه‌های تجاری (کسب و کارها)
۱۲. نوآوری

در این بخش سعی شده است علاوه بر تعریف هریک از ارکان، به تبیین وضعیت ایران در هر رکن، رتبه و امتیاز کسب شده و تغییرات امتیازات در دو سال آخر گزارش پرداخته شود. مطالعه دقیق روندهای کاهشی یا افزایشی هریک از نماگرها تصویر شفافی از وضعیت کشور در رکن مربوطه نشان می‌دهد که می‌تواند پایه تصمیم‌گیری و سیاست‌گذاری‌های مربوطه در جهت تقویت نقاط قوت یا مرتفع ساختن نقاط ضعف واقع گردد. شایان ذکر است که به دلیل تغییر در تعداد کشورها در سال‌های مختلف و عملکرد متفاوت آنها، توجه صرف به رتبه کشورها معیار کاملی برای سنجش عملکرد کشور در طول زمان نیست و به همین دلیل، ضمن ارائه رتبه‌های ایران در ارکان مختلف و متغیرهای وابسته، روند تغییر امتیازات هر رکن و متغیرهای مربوطه مبنای سنجش وضعیت کشور قرار گرفته است. از سوی دیگر، بهبود یا تنزل وضعیت در هریک از نماگرها، تنها با افزایش کمی امتیاز کسب شده قابل سنجش نیست و در برخی از نماگرها مانند مرگ و میر نوزادان یا تعرفه‌های تجاری، کسب امتیاز بیشتر به معنای بدتر شدن وضعیت است که علایم (صعودی، نزولی و ثابت) در تمامی جدول‌ها با در نظر گرفتن این ملاحظه محاسبه شده‌اند. علاوه بر این، ده کشور برتر در هریک از نماگرها در ادامه قید شده‌اند و البته، به منظور ارائه تصویر شفاف‌تر از جایگاه ایران در مقایسه با سایر کشورها، وضعیت ایران در قیاس با ده کشور دارای رتبه نزدیک به ایران، در جدول‌های مربوطه به نمایش درآمده است.

رکن اول: نهادها

محیط نهادی هر کشور تابعی از رفتار و کارایی ذی‌نفعان بخش خصوصی و دولتی آن است. چارچوب حقوقی و اجرایی که افراد، بنگاه‌ها و دولت‌ها در آن با یکدیگر تعامل دارند نقش قابل توجهی در رقابت‌پذیری و رشد کشورها دارد. محیط نهادی بر تصمیمات سرمایه‌گذاری تأثیرگذار است و در نحوه تحمل هزینه استراتژی‌های توسعه و بهره‌مندی جامعه از توزیع منافع نقش دارد. نهادهای خصوصی باکیفیت نیز نقش مهمی در توسعه پایدار اقتصاد بازی می‌کنند. به‌ویژه، در جریان بحران مالی جهان در سال ۲۰۰۸-۲۰۰۷، اهمیت تدوین استانداردهای حسابداری و گزارش‌دهی و ایجاد شفافیت به منظور پیشگیری از کلاهبرداری و سوء مدیریت آشکارتر گشت. درنهایت، رعایت این موارد به حفظ اعتماد سرمایه‌گذار و مصرف‌کننده می‌انجامد.

جدول ۷- وضعیت ایران در رکن نهادها

گزارش ۲۰۱۷-۲۰۱۸		گزارش ۲۰۱۶-۲۰۱۷		نماگرها
رتبه میان وضعیت تغییر نسبت به گزارش قبلی	رتبه میان ۱۳۷ کشور	رتبه میان وضعیت تغییر نسبت به گزارش قبلی	رتبه میان ۱۳۸ کشور	
زیر شاخص ۱: الزامات بنیادین				
رکن اول: نهادها				
۳۸ ▼	۱۰۰	۳۹ ▬	۱۰۴	۱.۰۱ حقوق مالکیت اموال
۳۵ ▲	۱۰۷	۳۲ ▲	۱۲۶	۱.۰۲ حمایت از مالکیت فکری
۳۵ ▲	۶۸	۳۳ ▲	۸۳	۱.۰۳ سوءاستفاده از منابع عمومی
۳۴ ▬	۴۹	۳۴ ▬	۵۲	۱.۰۴ اعتماد عمومی به سیاستمداران
۳۶ ▲	۸۳	۳۵ ▼	۹۲	۱.۰۵ رشوه‌خواری و پرداخت‌های خارج از قاعده
۳۶ ▲	۸۱	۳۵ ▼	۹۱	۱.۰۶ استقلال قوه قضائیه
۳۶ ▲	۴۶	۳۴ ▲	۴۹	۱.۰۷ نقش روابط در تصمیم‌گیری مقامات دولتی
۳۷ ▲	۴۵	۲۹ ▬	۸۱	۱.۰۸ کارایی مخارج دولت
۳۳ ▲	۸۳	۳۱ ▲	۹۷	۱.۰۹ دست و پاگیر بودن و بار مقررات دولتی
۳۵ ▬	۷۶	۳۵ ▬	۷۶	۱.۱۰ کارآمدی چارچوب قانونی برای حل و فصل دعاوی
۳۱ ▲	۸۱	۳ ▲	۹۶	۱.۱۱ کارآمدی چارچوب قانونی برای به چالش کشیدن مقررات
۳۵ ▬	۱۰۵	۳۵ ▲	۱۱۶	۱.۱۲ شفافیت در سیاست‌گذاری دولت
۴۷ ▲	۹۶	۴۵ ▲	۱۰۵	۱.۱۳ هزینه‌های تروریسم بر کسب‌وکارها
۴۴ ▬	۷۴	۴۴ ▲	۷۹	۱.۱۴ هزینه‌های خشونت و خلافکاری برای کسب‌وکارها
۴۳ ▬	۹۱	۴۳ ▲	۹۰	۱.۱۵ جرایم سازمان‌یافته (مانند اخاذی و باج‌گیری به شیوه مافیایی)
۴۴ ▲	۷۱	۴۳ ▲	۷۳	۱.۱۶ قابل اعتماد بودن خدمات پلیس
۳۷ ▲	۷۸	۳۶ ▬	۸۵	۱.۱۷ اخلاق کسب‌وکار
۳۷ ▼	۱۱۸	۳۸ ▬	۱۱۶	۱.۱۸ قوی بودن استانداردهای مربوط به حسابرسی و تهیه گزارش‌های مالی
۴ ▬	۱۲۵	۴ ▬	۱۲۸	۱.۱۹ اثربخشی سهام‌داران و هیئت مدیره شرکت‌ها
۳۶ ▲	۱۱۰	۳۵ ▲	۱۱۷	۱.۲۰ حمایت از منافع سهام‌داران اقلیت
۳۵ ▼	۱۲۷	۴ ▼	۱۱۷	۱.۲۱ حمایت از سرمایه‌گذاران (۰ تا ۱۰)

محور اقتصادهای مبتنی بر عوامل تولید

همان‌طور که در جدول شماره ۷ قابل مشاهده است، ایران امسال نسبت به سال گذشته در حوزه حقوق مالکیت اموال، قوی بودن استانداردهای مربوط به حسابرسی و تهیه گزارش‌های مالی وضعیت بدتری را تجربه می‌کند. حمایت از سرمایه‌گذاران همچنان با سیر نزولی روبه‌رو است. در عین حال، رشوه‌خواری و استقلال قوه قضائیه امتیاز بهتری را نسبت به سال پیش به ثبت رسانده‌اند.

جدول ۸- چه کشورهایی در رکن نهادها برتر هستند؟

ده کشور برتر در رکن نهادها در گزارش رقابت پذیری جهانی ۲۰۱۷-۲۰۱۸	
رتبه از ۱۳۷ کشور	کشور
۱	فنلاند
۲	سنگاپور
۳	نیوزیلند
۴	سوئد
۵	امارات متحده عربی
۶	نروژ
۷	هلند
۸	لوکزامبورگ
۹	هنگ کنگ
۱۰	قطر

جدول ۹- چه کشورهایی در رکن نهادها هم‌ردیف ایران هستند؟

ده کشور نزدیک به ایران در رکن نهادها در گزارش رقابت پذیری جهانی ۲۰۱۷-۲۰۱۸	
رتبه از ۱۳۷ کشور	کشور
۸۰	تونس
۸۱	سیشل
۸۲	لتونی
۸۳	روسیه
۸۴	زامبیا
۸۵	جمهوری اسلامی ایران
۸۶	رومانی
۸۷	یونان
۸۸	الجزایر
۸۹	نیپال
۹۰	پاکستان

رکن دوم: زیرساخت‌ها

وجود زیرساخت‌های گسترده و کارآمد، به منظور عملکرد اقتصادی اثربخش ضروری است. برخورداری از روش‌های مؤثر حمل‌ونقل مانند جاده‌ها، خطوط ریلی، بنادر و حمل‌ونقل هوایی باکیفیت، موجب می‌شود کارآفرینان، کالاها و خدمات خود را به صورت ایمن و به‌موقع به بازار برسانند و همچنین، جابه‌جایی نیروی کار را به مکان‌های دارای موقعیت‌های شغلی مناسب فراهم می‌سازد. علاوه بر این، اقتصاد هر کشور برای فعالیت بنگاه‌ها و کارخانه‌های خود به نیروگاه‌های برق عاری از عیب نیاز دارد. همچنین، شبکه‌های مخابراتی کارآمد و توسعه‌یافته، جریان سریع و آزاد اطلاعات را میسر می‌سازند که از طریق تسهیل ارتباط بنگاه‌ها و فراهم آوردن اطلاعات لازم برای تصمیم‌گیری فعالان اقتصادی، به افزایش کارایی اقتصادی می‌انجامد.

جدول ۱۰- وضعیت ایران در رکن زیرساخت‌ها

گزارش ۲۰۱۷-۲۰۱۸		گزارش ۲۰۱۶-۲۰۱۷		نماگرها
رتبه میان وضعیت تغییر نسبت به گزارش قبلی	رتبه میان ۱۳۷ کشور	رتبه میان وضعیت تغییر نسبت به گزارش قبلی	رتبه میان ۱۳۸ کشور	
زیر شاخص ۱: الزامات بنیادین (ادامه)				
رکن دوم: زیرساخت‌ها				
۴	۷۵	۴	۷۶	۲۰۱ کیفیت عمومی زیرساخت‌ها (حمل‌ونقل، مخابرات، انرژی و ...)
۴	۷۱	۴.۱	۶۸	۲۰۲ کیفیت جاده‌ها
۳.۷	۴۲	۳.۵	۴۶	۲۰۳ کیفیت زیرساخت‌های ریلی
۴	۷۱	۳.۹	۷۳	۲۰۴ کیفیت زیرساخت‌های بندری
۳.۷	۱۰۵	۳.۴	۱۱۱	۲۰۵ کیفیت زیرساخت‌های حمل‌ونقل هوایی
۴۲۲.۲	۵۳	۳۷۶.۹	۵۳	۲۰۶ ظرفیت خطوط هوایی در جابه‌جایی مسافران در هفته
۵	۶۷	۵	۶۳	۲۰۷ کیفیت تأمین برق (قطع و وصل، نوسانات ولتاژ و ...)
۱۰۰.۱	۹۹	۹۳.۴	۱۰۴	۲۰۸ تعداد اشتراک تلفن همراه به ازای هر ۱۰۰ نفر
۳۸.۳	۲۲	۳۸.۳	۲۳	۲۰۹ تعداد خطوط تلفن ثابت به ازای هر ۱۰۰ نفر

محور اقتصادهای مبتنی بر عوامل تولید (ادامه)

امتیاز رکن زیرساخت‌های کشور در سه متغیر کیفیت عمومی زیرساخت‌ها، کیفیت تأمین برق و تعداد خطوط تلفن ثابت تغییری نشان نمی‌دهد. کیفیت زیرساخت‌های ریلی و بندری و کیفیت زیرساخت‌های حمل‌ونقل هوایی نسبت به سال گذشته افزایش یافته است. در عین حال، کیفیت جاده‌های کشور امتیاز کمتری را نسبت به سال پیش به ثبت رسانده است.

جدول ۱۱- چه کشورهایی در رکن زیرساخت‌ها برتر هستند؟

ده کشور برتر در رکن زیرساخت‌ها در گزارش رقابت‌پذیری جهانی ۲۰۱۷-۲۰۱۸	
رتبه از ۱۳۷ کشور	کشور
۱	هنگ‌کنگ
۲	سنگاپور
۳	هلند
۴	ژاپن
۵	امارات متحده عربی
۶	سوئیس
۷	فرانسه
۸	جمهوری کره
۹	ایالات متحده آمریکا
۱۰	آلمان

جدول ۱۲- چه کشورهایی در رکن زیرساخت‌ها هم‌ردیف ایران هستند؟

ده کشور نزدیک به ایران در رکن زیرساخت‌ها در گزارش رقابت‌پذیری جهانی ۲۰۱۷-۲۰۱۸	
رتبه از ۱۳۷ کشور	کشور
۵۲	اندونزی
۵۳	ترکیه
۵۴	مراکش
۵۵	لتونی
۵۶	مجارستان
۵۷	جمهوری اسلامی ایران
۵۸	اردن
۵۹	ترینیداد و توباگو
۶۰	برونئی دارالسلام
۶۱	آفریقای جنوبی
۶۲	مکزیک

رکن سوم: محیط اقتصاد کلان

ثبات محیط اقتصاد کلان برای فعالیت بنگاه‌ها حائز اهمیت است و از این رو در تعیین درجه رقابت‌پذیری کلی کشورها نقش دارد. هرچند ثبات اقتصاد کلان به تنهایی موجب افزایش بهره‌وری کشورها نمی‌گردد، اما به طور قطع همان‌گونه که در سال‌های اخیر در مورد کشورهای اروپایی شاهد بودیم، بی‌ثباتی آن به اقتصاد آسیب می‌رساند. برای نمونه، چنانچه دولت‌ها در ازای بدهی‌های پیشین خود متحمل پرداخت بهره‌های بالایی گردند، از ارائه خدمات مؤثر و کارآمد بازمی‌مانند. به عبارتی، کسری‌های مالی بر قدرت دولت برای واکنش به چرخه‌های تجاری در آینده تأثیر منفی می‌گذارد. همچنین، چنانچه نرخ تورم خارج از کنترل باشد، بنگاه‌ها عملکرد کارآمدی نخواهند داشت. در مجموع، رشد اقتصادی پایدار، در گرو ثبات محیط اقتصاد کلان است.

جدول ۱۳- وضعیت ایران در رکن محیط اقتصاد کلان

گزارش ۲۰۱۷-۲۰۱۸		گزارش ۲۰۱۶-۲۰۱۷		نماگرها
رتبه میان وضعیت تغییر نسبت به گزارش قبلی	رتبه میان ۱۳۷ کشور	رتبه میان وضعیت تغییر نسبت به گزارش قبلی	رتبه میان ۱۳۸ کشور	
زیر شاخص ۱: الزامات بنیادین (ادامه)				
رکن سوم: محیط اقتصاد کلان				
۲۸.۸ ▲	۶۸	۲۹.۹ ▼	۶۶	۳۰۱ توازن بودجه دولت (بر اساس درصد از تولید ناخالص داخلی)
۳۷.۴ ▲	۷	۳۰.۱ ▼	۲۲	۳۰۲ نرخ پس‌انداز ناخالص ملی (بر اساس درصد از تولید ناخالص داخلی)
۸.۹ ▲	۱۲۱	۱۲ ▲	۱۳۱	۳۰۳ تورم (بر اساس درصد تغییر سالانه)
۳۵ ▼	۳۷	۱۷.۱ ▼	۹	۳۰۴ بدهی عمومی دولت (بر اساس درصد از تولید ناخالص داخلی)
۲۹.۲	۱۰۰	موجود نیست	۱۰۵	۳۰۵ رتبه اعتباری کشور (بین ۰ تا ۱۰۰)

محور اقتصادهای مبتنی بر عوامل تولید (ادامه)

در ثبات محیط اقتصاد کلان کشور، سه متغیر توازن بودجه دولت، تورم و نرخ پس‌انداز ناخالص ملی از بهبود خبر می‌دهند. از این میان، تنها بدهی عمومی دولت از روند نزولی و در نتیجه وخامت بیشتر وضعیت خبر می‌دهد.

جدول ۱۴- چه کشورهایی در رکن محیط اقتصاد کلان برتر هستند؟

ده کشور برتر در رکن محیط اقتصاد کلان در گزارش رقابت پذیری جهانی ۲۰۱۷-۲۰۱۸	
رتبه از ۱۳۷ کشور	کشور
۱	نروژ
۲	جمهوری کره
۳	سوئیس
۴	سوئد
۵	تایوان (چین تایپه)
۶	هنگ کنگ
۷	لوکزامبورگ
۸	جمهوری چک
۹	تایلند
۱۰	دانمارک

جدول ۱۵- چه کشورهایی در رکن محیط اقتصاد کلان هم‌ردیف ایران هستند؟

ده کشور نزدیک به ایران در رکن محیط اقتصاد کلان در گزارش رقابت پذیری جهانی ۲۰۱۷-۲۰۱۸	
رتبه از ۱۳۷ کشور	کشور
۳۹	رژیم اشغالگر قدس
۴۰	اسلونی
۴۱	لهستان
۴۲	پاراگوئه
۴۳	مکزیک
۴۴	جمهوری اسلامی ایران
۴۵	برونئی دارالسلام
۴۶	مجارستان
۴۷	کانادا
۴۸	گرجستان
۴۹	جمهوری دومینیکن

رکن چهارم: بهداشت و آموزش ابتدایی

وجود نیروی کار سالم برای رقابت‌پذیری و بهره‌وری کشورها حیاتی است. نیروی کار بیمار، کارایی و بهره‌وری کم‌تری خواهد داشت. از آنجا که کارکنان بیمار اغلب در محل کار حضور ندارند و کارایی کم‌تری دارند، عدم سلامتی نیروی کار هزینه‌های هنگفتی را بر دوش کسب‌وکارها می‌گذارد. از این‌رو، سرمایه‌گذاری در بخش تأمین خدمات بهداشتی به دلیل ملاحظات اقتصادی و همچنین اخلاقی ضروری است. این رکن علاوه بر بهداشت، کیفیت و کمیت آموزش ابتدایی را نیز مورد ارزیابی قرار می‌دهد. آموزش ابتدایی موجب افزایش کارایی نیروی کار می‌گردد.

جدول ۱۶- وضعیت ایران در رکن بهداشت و آموزش ابتدایی

گزارش ۲۰۱۷-۲۰۱۸		گزارش ۲۰۱۶-۲۰۱۷		نماگرها
رتبه میان وضعیت تغییر نسبت به گزارش قبلی	رتبه میان ۱۳۷ کشور	رتبه میان وضعیت تغییر نسبت به گزارش قبلی	رتبه میان ۱۳۸ کشور	
زیر شاخص ۱: الزامات بنیادین (ادامه)				
رکن چهارم: بهداشت و آموزش ابتدایی				
۰.۲ ▼	۱۷	۰ ▲	۸	۴.۰۱ میزان شیوع مالاریا (در هر ۱۰۰,۰۰۰ نفر جمعیت)
۵.۳ ▼	۱۸	۵.۷ —	۱۷	۴.۰۲ تأثیر بیماری مالاریا بر کسب‌وکارها
۱۶ ▲	۴۰	۲۲ ▼	۵۰	۴.۰۳ میزان شیوع بیماری سل (در هر ۱۰۰,۰۰۰ نفر جمعیت)
۵.۲ ▼	۷۶	۵.۶ —	۷۴	۴.۰۴ تأثیر بیماری سل بر کسب‌وکارها
۰.۱ —	۱	۰.۱ —	۱	۴.۰۵ شیوع ایدز (بر اساس درصد از جمعیت بزرگسال)
۵ ▼	۹۳	۵.۳ —	۷۸	۴.۰۶ تأثیر بیماری ایدز بر کسب‌وکارها
۱۳.۴ —	۷۵	۱۳.۴ ▲	۷۵	۴.۰۷ مرگ و میر نوزادان (تعداد مرگ‌ومیر در هر ۱۰۰۰ تولد)
۷۵.۶ ▲	۵۸	۷۵.۴ ▲	۶۰	۴.۰۸ امید به زندگی (بر اساس سال)
۴ ▼	۷۰	۴.۱ ▼	۶۵	۴.۰۹ کیفیت آموزش ابتدایی
۹۹.۲ —	۱۴	۹۹.۲ ▲	۱۱	۴.۱۰ نرخ ثبت‌نام در آموزش ابتدایی (درصد خالص)

محور اقتصادهای مبتنی بر عوامل تولید (ادامه)

رکن چهارم نسبت به سال پیش از اندکی تنزل وضعیت خبر می‌دهد. کیفیت آموزش ابتدایی و شیوع مالاریا از وضعیت بدتر حکایت دارد. این در حالی است که شیوع بیماری سل امتیاز بهتری را در مقایسه با سال پیش به ثبت رسانده است. به طور کلی، رکن بهداشت و آموزش ابتدایی، در تمام سال‌های انجام گزارش رقابت‌پذیری جهانی بیشترین امتیاز را به خود اختصاص داده است.

جدول ۱۷- چه کشورهایی در رکن بهداشت و آموزش ابتدایی برتر هستند؟

ده کشور برتر در رکن بهداشت و آموزش ابتدایی در گزارش رقابت پذیری جهانی ۲۰۱۷-۲۰۱۸	
رتبه از ۱۳۷ کشور	کشور
۱	فنلاند
۲	سوئیس
۳	سنگاپور
۴	هلند
۵	بلژیک
۶	نیوزیلند
۷	ژاپن
۸	کانادا
۹	نروژ
۱۰	ایسلند

جدول ۱۸- چه کشورهایی در رکن بهداشت و آموزش ابتدایی هم‌ردیف ایران هستند؟

ده کشور نزدیک به ایران در رکن بهداشت و آموزش ابتدایی در گزارش رقابت پذیری جهانی ۲۰۱۷-۲۰۱۸	
رتبه از ۱۳۷ کشور	کشور
۴۵	لتونی
۴۶	جامائیکا
۴۷	جمهوری اسلواکی
۴۸	یونان
۴۹	موریس
۵۰	جمهوری اسلامی ایران
۵۱	عربستان سعودی
۵۲	صربستان
۵۳	اوکراین
۵۴	روسیه
۵۵	ارمنستان

رکن پنجم: آموزش عالی

آموزش عالی باکیفیت برای اقتصادهایی که می‌خواهند زنجیره ارزشی فراتر از فرآورده‌ها و محصولات تولیدی ساده ایجاد کنند ضروری است. اقتصاد در حال جهانی شدن امروز کشورها را وامی‌دارد نیروی کار تحصیل‌کرده‌ای تربیت کنند که به سرعت پاسخگوی محیط متغیر پیرامون و نیازهای برخاسته از نظام تولید آن باشند. رکن آموزش عالی، در کنار ارزیابی نرخ ثبت‌نام در مقاطع تحصیلی متوسطه و عالی، به سنجش کیفیت آموزش بر اساس نیاز کسب‌وکارها می‌پردازد. علاوه بر این، به دلیل اهمیت آموزش‌های ضمن خدمت که در بسیاری از اقتصادها به دست فراموشی سپرده شده است و همچنین به منظور کسب اطمینان از افزایش مستمر مهارت‌های نیروی کار، این رکن میزان آموزش‌های ضمن خدمت را نیز مورد توجه قرار می‌دهد.

جدول ۱۹- وضعیت ایران در رکن آموزش عالی

گزارش ۲۰۱۷-۲۰۱۸		گزارش ۲۰۱۶-۲۰۱۷		نماگرها
رتبه میان وضعیت تغییر نسبت به گزارش قبلی	رتبه میان ۱۳۷ کشور	رتبه میان وضعیت تغییر نسبت به گزارش قبلی	رتبه میان ۱۳۸ کشور	
زیر شاخص ۲: عوامل تقویت کننده کارایی				
رکن پنجم: آموزش عالی				
۸۹.۲ ▲	۷۷	۸۸.۴ ▲	۷۹	۵.۰۱ نرخ ثبت نام در مقطع متوسطه (درصد ناخالص)
۷۱.۹ ▲	۲۶	۶۶ ▲	۳۳	۵.۰۲ نرخ ثبت نام در آموزش عالی (درصد ناخالص)
۳.۳ ■	۹۴	۳.۳ ▲	۹۷	۵.۰۳ کیفیت نظام آموزشی
۴.۵ ▼	۴۷	۴.۶ ■	۴۸	۵.۰۴ کیفیت آموزش علوم و ریاضیات
۳.۹ ■	۹۲	۳.۹ ■	۹۰	۵.۰۵ کیفیت دانشکده‌های مدیریت
۳.۷ ▲	۹۳	۳.۵ ▲	۱۱۳	۵.۰۶ دسترسی به اینترنت در مدارس
۴.۲ ▲	۸۴	۴.۱ ■	۷۸	۵.۰۷ دسترسی به خدمات آموزشی تخصصی
۳.۶ ▲	۹۸	۳.۴ ▲	۱۲۱	۵.۰۸ میزان ارائه آموزش‌های ضمن خدمت به نیروی کار

محور اقتصادهای مبتنی بر کارایی

آموزش عالی کشور نیز در مجموع وضعیت خوبی را تجربه می‌کند. البته، کمیت نظام آموزشی از منظر نرخ ثبت‌نام در مقاطع متوسطه و عالی همچنان از کیفیت آن پیشی گرفته است. در حوزه آموزش علوم و ریاضیات، کیفیت آموزش‌ها نسبت به سال گذشته وضعیت بدتری را تجربه می‌کند. این امر نشان می‌دهد که با وجود کسب پیشرفت‌هایی در زمینه دسترسی به خدمات آموزشی تخصصی، متولیان آموزش کشور باید در خصوص افزایش کیفیت خدمات آموزشی برنامه‌ریزی بلندمدت نمایند.

جدول ۲۰- چه کشورهایی در رکن آموزش عالی برتر هستند؟

ده کشور برتر در رکن آموزش عالی در گزارش رقابت پذیری جهانی ۲۰۱۷-۲۰۱۸	
رتبه از ۱۳۷ کشور	کشور
۱	سنگاپور
۲	فنلاند
۳	ایالات متحده آمریکا
۴	هلند
۵	سوئیس
۶	دانمارک
۷	نیوزیلند
۸	نروژ
۹	استرالیا
۱۰	ایرلند

جدول ۲۱- چه کشورهایی در رکن آموزش عالی هم‌ردیف ایران هستند؟

ده کشور نزدیک به ایران در رکن آموزش عالی در گزارش رقابت پذیری جهانی ۲۰۱۷-۲۰۱۸	
رتبه از ۱۳۷ کشور	کشور
۴۶	قبرس
۴۷	چین
۴۸	ترکیه
۴۹	آلبانی
۵۰	لوکزامبورگ
۵۱	جمهوری اسلامی ایران
۵۲	موریس
۵۳	اروگوئه
۵۴	بلغارستان
۵۵	فیلیپین
۵۶	قزاقستان

رکن ششم: کارایی بازار کالا

کشورهای دارای بازارهای کارآمد کالا به دلیل برخورداری از شرایط ویژه در عرضه و تقاضا، از موقعیت مناسبی برای ارائه ترکیب بهینه‌ای از کالاها و خدمات برخوردار هستند و می‌توانند کالاهای خود را به نحو بسیار مؤثری به بازار عرضه کنند. رقابت سالم در بازار، اعم از رقابت داخلی و خارجی، در پیشبرد کارایی بازار و در نتیجه افزایش بهره‌وری حائز اهمیت است و موجب می‌شود کاراترین بنگاه‌ها که به تولید کالاهای مورد تقاضای بازار اشتغال دارند فرصت رشد و شکوفایی بیابند. کارایی بازار کالا همچنین، به شرایط تقاضا از جمله مشتری‌مداری بنگاه‌ها و پیچیدگی نیازهای خریداران بستگی دارد. در برخی از کشورها مشتریان بنابر دلایل فرهنگی یا تاریخی، انتظارات بیشتری نسبت به مشتریان سایر کشورها دارند که این امر زمینه مهمی برای ایجاد مزیت رقابتی به وجود می‌آورد، زیرا بنگاه‌ها را به سوی ابتکار و مشتری‌مداری سوق می‌دهد و چارچوب لازم را برای دستیابی به کارایی در بازار فراهم می‌آورد.

جدول ۲۲- وضعیت ایران در رکن کارایی بازار کالا

گزارش ۲۰۱۷-۲۰۱۸		گزارش ۲۰۱۶-۲۰۱۷		نماگرها
رتبه میان وضعیت تغییر نسبت به گزارش قبلی	رتبه میان ۱۳۷ کشور	رتبه میان وضعیت تغییر نسبت به گزارش قبلی	رتبه میان ۱۳۸ کشور	
زیر شاخص ۲: عوامل تقویت کننده کارایی (ادامه)				
رکن ششم: کارایی بازار کالا				
۴.۳ ▲	۱۲۵	۴.۲ ▼	۱۲۶	۶.۰۱ شدت رقابت داخلی
۳.۹ ▲	۵۶	۳.۶ ▬	۷۵	۶.۰۲ وجود بنگاه‌های مسلط بر بازار
۳.۹ ▬	۵۰	۳.۹ ▼	۴۵	۶.۰۳ اثربخشی سیاست‌های ضد انحصاری
۳.۶ ▲	۶۸	۳.۵ ▬	۷۸	۶.۰۴ تأثیر مالیات بر انگیزه سرمایه‌گذاری
۴۴.۱ ▬	۹۶	۴۴.۱ ▬	۹۴	۶.۰۵ نرخ مالیات کل (بر اساس درصد از سود)
۸ ▬	۹۲	۸ ▼	۹۴	۶.۰۶ تعداد مراحل و رویه‌های لازم جهت شروع کسب‌وکار
۱۵.۵ ▼	۸۸	۱۵ ▼	۸۷	۶.۰۷ زمان مورد نیاز جهت شروع کسب‌وکار (بر اساس روز)
۳.۶ ▲	۸۲	۳.۴ ▬	۹۵	۶.۰۸ هزینه‌های ناشی از سیاست‌گذاری در حوزه کشاورزی
۴ ▼	۹۹	۴.۲ ▲	۸۸	۶.۰۹ رواج موانع غیر تعرفه‌ای
۲۹.۵ ▼	۱۳۸	۲۸ ▼	۱۳۸	۶.۱۰ تعرفه‌های تجاری (بر اساس درصد از عوارض گمرکی)
۳ ▲	۱۳۳	۲.۴ ▲	۱۳۷	۶.۱۱ رواج مالکیت خارجی
۳.۵ ▲	۱۲۵	۳.۲ ▲	۱۳۳	۶.۱۲ تأثیر قوانین ناظر بر سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی بر کسب‌وکارها
۳.۶ ▲	۹۹	۳.۴ ▲	۱۰۹	۶.۱۳ پیچیدگی و بار تشریفات گمرکی
۱۴.۳ ▼	۱۳۴	۱۴.۵ ▼	۱۳۵	۶.۱۴ نسبت واردات به تولید ناخالص داخلی (بر اساس درصد)
۳.۹ ▲	۱۱۸	۳.۸ ▼	۱۲۷	۶.۱۵ میزان مشتری‌مداری بنگاه‌ها
۳.۷ ▲	۵۱	۳.۶ ▬	۴۹	۶.۱۶ میزان آگاهی خریداران و پیچیدگی نیازهای آنها

محور اقتصادهای مبتنی بر کارایی (ادامه)

امتیاز کلی ایران در این رکن همچون سال گذشته و سال پیش از آن بدون تغییر بوده است.

جدول ۲۳- چه کشورهایی در رکن کارایی بازار کالا برتر هستند؟

ده کشور برتر در رکن کارایی بازار کالا در گزارش رقابت پذیری جهانی ۲۰۱۷-۲۰۱۸	
رتبه از ۱۳۷ کشور	کشور
۱	سنگاپور
۲	هنگ کنگ
۳	امارات متحده عربی
۴	لوکزامبورگ
۵	هلند
۶	سوئیس
۷	ایالات متحده آمریکا
۸	ایرلند
۹	نیوزیلند
۱۰	بریتانیا

جدول ۲۴- چه کشورهایی در رکن کارایی بازار کالا هم‌ردیف ایران هستند؟

ده کشور نزدیک به ایران در رکن کارایی بازار کالا در گزارش رقابت پذیری جهانی ۲۰۱۷-۲۰۱۸	
رتبه از ۱۳۷ کشور	کشور
۹۵	ترینیداد و توباگو
۹۶	نیجریه
۹۷	مولداوی
۹۸	هندوراس
۹۹	کرواسی
۱۰۰	جمهوری اسلامی ایران
۱۰۱	اوکراین
۱۰۲	کلمبیا
۱۰۳	فیلیپین
۱۰۴	لیبریا
۱۰۵	کیپورد

رکن هفتم: کارایی بازار نیروی کار

کارایی و انعطاف‌پذیری بازار نیروی کار به این امر اشاره دارد که نیروی کار به کارآمدترین شکل در خدمت اقتصاد قرار گرفته است و مشوق‌های انگیزشی لازم را برای به‌کارگیری حداکثر توان خود در مشاغل در اختیار دارد. از این‌رو، بازارهای نیروی کار باید دارای انعطاف‌پذیری لازم جهت جابه‌جایی سریع و کم هزینه نیروی کار از یک فعالیت اقتصادی به فعالیت دیگر باشند و نوسانات دستمزد را بدون بروز مشکلات عدیده اجتماعی ممکن سازند. از سوی دیگر، کارایی بازار نیروی کار در گرو ایجاد تناسب معین میان تلاش نیروی کار و اعطاء پاداش به آنها به منظور تقویت شایسته‌سالاری در محیط کار است. علاوه بر این، تساوی زن و مرد در محیط کار، از دیگر مصادیق کارایی بازار نیروی کار به شمار می‌رود. این دو عامل، بر عملکرد نیروی کار و جذابیت کشورها جهت جذب نخبگان تأثیرگذار هستند و اهمیت آنها در شرایطی که کشورها با کمبود نیروهای مستعد روبه‌رو می‌شوند از افزایش حکایت دارد.

جدول ۲۵- وضعیت ایران در رکن کارایی بازار نیروی کار

گزارش ۲۰۱۷-۲۰۱۸		گزارش ۲۰۱۶-۲۰۱۷		نماگرها
رتبه میان وضعیت تغییر نسبت به گزارش قبلی	رتبه میان ۱۳۷ کشور	رتبه میان وضعیت تغییر نسبت به گزارش قبلی	رتبه میان ۱۳۸ کشور	
زیر شاخص ۲: عوامل تقویت کننده کارایی (ادامه)				
رکن هفتم: کارایی بازار نیروی کار				
۳.۷	۱۲۱	۳.۷	۱۲۴	۷.۰۱ همکاری در روابط نیروی کار- کارفرما
۴.۱	۱۲۰	۴	۱۲۳	۷.۰۲ انعطاف‌پذیری در تعیین دستمزد
۳.۷	۷۲	۳.۶	۷۸	۷.۰۳ رویه‌های قانونی استخدام و اخراج نیروی کار
۲۳.۱	۱۰۰	۲۳.۱	۱۰۲	۷.۰۴ هزینه اخراج کارکنان مازاد (بر اساس هفته‌های دریافت حقوق)
۳.۷	۷۹	۳.۸	۷۸	۷.۰۵ تأثیر مالیات بر انگیزه کار
۳.۵	۱۰۰	۳.۴	۱۱۳	۷.۰۶ تناسب پرداخت‌ها و بهره‌وری نیروی کار
۳.۴	۱۲۰	۳.۳	۱۳۰	۷.۰۷ اتکاء به مدیران حرفه‌ای (بدون دخالت روابط)
۲.۹	۱۰۴	۲.۶	۱۲۲	۷.۰۸ ظرفیت کشور در نگهداشت افراد با استعداد
۲.۶	۱۰۸	۲.۲	۱۲۶	۷.۰۹ ظرفیت کشور در جذب افراد با استعداد
۰.۲۲	۱۳۷	۰.۲۲	۱۳۷	۷.۱۰ مشارکت زنان در نیروی کار (نسبت به مردان)

محور اقتصادهای مبتنی بر کارایی (ادامه)

امتیاز مشارکت زنان در کشور، در قیاس با سال گذشته ثابت مانده است، اما تأثیر مالیات بر انگیزه کار از وضعیت بدتری خبر می‌دهد. در مجموع، این رکن نیز وضعیت بهتری را به ثبت رسانده است.

جدول ۲۶- چه کشورهایی در رکن کارایی بازار نیروی کار برتر هستند؟

ده کشور برتر در رکن کارایی بازار نیروی کار در گزارش رقابت پذیری جهانی ۲۰۱۷-۲۰۱۸	
رتبه از ۱۳۷ کشور	کشور
۱	سوئیس
۲	سنگاپور
۳	ایالات متحده آمریکا
۴	هنگ کنگ
۵	نیوزیلند
۶	بریتانیا
۷	کانادا
۸	رواندا
۹	ایسلند
۱۰	دانمارک

جدول ۲۷- چه کشورهایی در رکن کارایی بازار نیروی کار هم‌ردیف ایران هستند؟

ده کشور نزدیک به ایران در رکن کارایی بازار نیروی کار در گزارش رقابت پذیری جهانی ۲۰۱۷-۲۰۱۸	
رتبه از ۱۳۷ کشور	کشور
۱۲۵	السالوادور
۱۲۶	اکوادور
۱۲۷	ترکیه
۱۲۸	پاکستان
۱۲۹	موریتانی
۱۳۰	جمهوری اسلامی ایران
۱۳۱	سريلانكا
۱۳۲	آرژانتین
۱۳۳	الجزایر
۱۳۴	مصر
۱۳۵	تونس

رکن هشتم: سطح توسعه بازار مالی

بخش مالی کارآمد موجب می‌شود منابع مالی ذخیره‌شده در کشور و منابع مالی واردشده از خارج، به فعالیت‌هایی که بیشترین بهره‌وری را دارند اختصاص یابد. بخش مالی قوی، به جای آنکه منابع مالی را به طرح‌هایی اختصاص دهد که بر اساس مناسبات سیاسی تعریف شده‌اند، منابع را به سوی طرح‌های کارآفرینی و سرمایه‌گذاری که دارای بیشترین بازده اقتصادی هستند سوق می‌دهد. سرمایه‌گذاری بخش خصوصی شرط اساسی بهره‌وری است. بنابراین، اقتصاد کشورها نیازمند بازارهای مالی توسعه‌یافته‌ای هستند که از طریق منابعی مانند وام‌های حاصل از بخش بانکداری سالم و قوی، بازارهای مدیریت‌شده اوراق بهادار، سرمایه‌های مخاطره‌آمیز و سایر تسهیلات مالی، سرمایه لازم را برای سرمایه‌گذاری بخش خصوصی فراهم آورند. با این حال، تحقق کارکرد-های ذکرشده در گرو برخورداری از بخش بانکداری شفاف و قابل اعتماد است. بر اساس آنچه در سال‌های اخیر مشاهده گردیده است، بازارهای مالی باید از تنظیمات مناسبی برخوردار باشند که به حمایت از سرمایه‌گذاران و سایر فعالان اقتصادی بپردازد.

جدول ۲۸- وضعیت ایران در رکن سطح توسعه بازار مالی

گزارش ۲۰۱۷-۲۰۱۸		گزارش ۲۰۱۶-۲۰۱۷		نماگرها
رتبه میان وضعیت تغییر نسبت به گزارش قبلی	رتبه میان ۱۳۷ کشور	رتبه میان وضعیت تغییر نسبت به گزارش قبلی	رتبه میان ۱۳۸ کشور	
زیر شاخص ۲: عوامل تقویت کننده کارایی (ادامه)				
رکن هشتم: سطح توسعه بازار مالی				
▲ ۳.۶	۱۱۵	▲ ۳.۵	۱۱۷	۸.۰۱ در دسترس بودن خدمات مالی
▲ ۳.۳	۱۰۴	▲ ۳.۲	۱۰۸	۸.۰۲ قابل تأمین بودن هزینه استفاده از خدمات مالی
▲ ۳.۱	۹۲	▬ ۳	۱۰۶	۸.۰۳ تأمین مالی از طریق بازار سهام داخلی
▬ ۲.۸	۱۲۵	▲ ۲.۸	۱۲۴	۸.۰۴ سهولت دسترسی به وام
▲ ۲.۷	۸۳	▲ ۲.۳	۱۱۰	۸.۰۵ دسترسی به سرمایه مخاطره‌آمیز
▼ ۳.۶	۱۲۲	▼ ۳.۷	۱۲۲	۸.۰۶ استحکام مالی بانکها
▲ ۳.۲	۱۲۶	▼ ۳	۱۲۸	۸.۰۷ تنظیم بازار بورس
▬ ۲	۱۰۷	▬ ۲	۱۰۸	۸.۰۸ حقوق قانونی وام‌دهنده و وام‌گیرنده (بین ۰ تا ۱۰)

محور اقتصادهای مبتنی بر کارایی (ادامه)

جدول ۲۸، بیانگر ترقی امتیاز کلی رکن سطح توسعه بازار مالی کشور در مقایسه با سال گذشته است. با این حال، استحکام مالی بانکها مانند سال گذشته با روند نزولی روبه‌رو بوده است.

جدول ۲۹- چه کشورهایی در رکن سطح توسعه بازار مالی برتر هستند؟

ده کشور برتر در رکن سطح توسعه بازار مالی در گزارش رقابت پذیری جهانی ۲۰۱۷-۲۰۱۸	
رتبه از ۱۳۷ کشور	کشور
۱	نیوزیلند
۲	ایالات متحده آمریکا
۳	سنگاپور
۴	فنلاند
۵	هنگ کنگ
۶	استرالیا
۷	کانادا
۸	سوئیس
۹	نروژ
۱۰	سوئد

جدول ۳۰- چه کشورهایی در رکن سطح توسعه بازار مالی هم‌ردیف ایران هستند؟

ده کشور نزدیک به ایران در رکن سطح توسعه بازار مالی در گزارش رقابت پذیری جهانی ۲۰۱۷-۲۰۱۸	
رتبه از ۱۳۷ کشور	کشور
۱۲۳	ماداگاسکار
۱۲۴	مولداوی
۱۲۵	الجزایر
۱۲۶	ایتالیا
۱۲۷	جمهوری دموکراتیک کنگو
۱۲۸	جمهوری اسلامی ایران
۱۲۹	مغولستان
۱۳۰	بروندی
۱۳۱	موزامبیک
۱۳۲	چاد
۱۳۳	یونان

رکن نهم: آمادگی در حوزه فناوری

رکن آمادگی در حوزه فناوری، به محاسبه چابکی اقتصادها در جذب فناوری‌های موجود در راستای افزایش بهره‌وری در صنایع می‌پردازد و از سوی دیگر، بر ظرفیت اقتصادها برای جذب فعالانه فناوری اطلاعات و ارتباطات در فعالیتهای روزمره و فرآیندهای تولیدی به منظور افزایش کارایی و رقابت‌پذیری تأکید دارد. استفاده از فناوری، صرف نظر از آنکه فناوری در داخل کشور توسعه یافته است یا خارج، به افزایش بهره‌وری بنگاه‌ها می‌انجامد. نکته حائز اهمیت این است که بنگاه‌های داخلی باید به محصولات و طرح‌های پیشرفته خارجی دسترسی داشته باشند و همچنین، بتوانند آنها را جذب و از آنها استفاده نمایند. از بین عوامل اصلی دسترسی به فناوری خارجی، سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی (به‌ویژه در کشورهایی که از نظر توسعه فناوری در سطوح پایین‌تری قرار دارند) دارای نقش اساسی است.

جدول ۳۱- وضعیت ایران در رکن آمادگی در حوزه فناوری

گزارش ۲۰۱۷-۲۰۱۸		گزارش ۲۰۱۶-۲۰۱۷		نماگرها
رتبه میان وضعیت تغییر نسبت به گزارش قبلی	رتبه میان ۱۳۷ کشور	رتبه میان وضعیت تغییر نسبت به گزارش قبلی	رتبه میان ۱۳۸ کشور	
زیرشاخص ۲: عوامل تقویت‌کننده کارایی (ادامه)				
رکن نهم: آمادگی در حوزه فناوری				
۴.۱ ▲	۱۰۵	۴ ■	۱۰۷	۹.۰۱ در دسترس بودن جدیدترین فناوری‌ها
۳.۸ ▲	۱۱۸	۳.۷ ■	۱۲۴	۹.۰۲ جذب فناوری در سطح بنگاه‌ها
۴.۳ ▲	۷۴	۴.۲ ▲	۸۴	۹.۰۳ انتقال فناوری از طریق سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی
۵۳.۲ ▲	۷۹	۴۴.۱ ▲	۸۸	۹.۰۴ تعداد کاربران اینترنت (بر اساس درصد از جمعیت)
۱۱.۶ ▲	۶۷	۱۰.۹ ▲	۶۸	۹.۰۵ تعداد اشتراک اینترنت پرسرعت با سیم در هر ۱۰۰ نفر جمعیت
۱۵.۲ ▲	۱۰۵	۸.۵ ▲	۱۰۸	۹.۰۶ پهنای باند اینترنت کشور به ازای هر کاربر (بر اساس کیلوبایت بر ثانیه)
۳۳.۸ ▲	۱۰۱	۲۰ ▲	۱۰۹	۹.۰۷ تعداد اشتراک اینترنت پرسرعت بی‌سیم در هر ۱۰۰ نفر جمعیت

محور اقتصادهای مبتنی بر کارایی (ادامه)

ایران در رکن آمادگی در حوزه فناوری، در دو سال آخر انجام گزارش موفق شده است عملکرد صعودی به ثبت برساند و هیچ متغیری در این رکن ضعیف‌تر از قبل ارزیابی نشده است. همچنین، جذب فناوری در سطوح خرد در کنار دسترسی به جدیدترین فناوری‌ها از روند ثابت خارج شده است.

جدول ۳۲- چه کشورهایی در رکن آمادگی در حوزه فناوری برتر هستند؟

ده کشور برتر در رکن آمادگی در حوزه فناوری در گزارش رقابت پذیری جهانی ۲۰۱۷-۲۰۱۸	
رتبه از ۱۳۷ کشور	کشور
۱	لوکزامبورگ
۲	سوئیس
۳	هلند
۴	بریتانیا
۵	سوئد
۶	ایالات متحده آمریکا
۷	رژیم اشغالگر قدس
۸	آلمان
۹	هنگ کنگ
۱۰	ایسلند

جدول ۳۳- چه کشورهایی در رکن آمادگی در حوزه فناوری هم‌ردیف ایران هستند؟

ده کشور نزدیک به ایران در رکن آمادگی در حوزه فناوری در گزارش رقابت پذیری جهانی ۲۰۱۷-۲۰۱۸	
رتبه از ۱۳۷ کشور	کشور
۸۶	پرو
۸۷	جمهوری دومینیکن
۸۸	کنیا
۸۹	نامیبیا
۹۰	بوتسوانا
۹۱	جمهوری اسلامی ایران
۹۲	اکوادور
۹۳	غنا
۹۴	مصر
۹۵	السالوادور
۹۶	گواتمالا

رکن دهم: اندازه بازار

از آنجا که بازارهای بزرگ امکان استفاده از صرفه‌های مقیاس را برای بنگاه‌ها فراهم می‌آورند، اندازه بازار در تعیین بهره‌وری کشورها نقش دارد. در گذشته، بازارهای قابل دسترس برای بنگاه‌ها به مرزهای داخلی محدود می‌شد. اما در عصر جهانی شدن، به ویژه در کشورهای کوچک، بازارهای بین‌المللی جایگزین بازارهای داخلی شده‌اند. بر این اساس، در تعیین اندازه بازار قابل دسترس برای بنگاه‌های کشور، می‌توان صادرات را جایگزینی برای تقاضای داخلی محسوب کرد. در گزارش رقابت‌پذیری جهانی، محاسبه اندازه بازار خارجی در کنار سنجش اندازه بازار داخلی، موجب شده است اقتصادهای صادرات‌محور و مناطق جغرافیایی (مانند اتحادیه اروپا) که به چندین کشور تقسیم شده‌اند، اما دارای بازار مشترک هستند از امتیاز و برتری برخوردار گردند.

جدول ۳۴- وضعیت ایران در رکن اندازه بازار

گزارش ۲۰۱۷-۲۰۱۸		گزارش ۲۰۱۶-۲۰۱۷		نماگرها
رتبه میان وضعیت تغییر نسبت به گزارش قبلی	رتبه میان وضعیت تغییر نسبت به گزارش قبلی	رتبه میان وضعیت تغییر نسبت به گزارش قبلی	رتبه میان وضعیت تغییر نسبت به گزارش قبلی	
زیر شاخص ۲: عوامل تقویت کننده کارایی (ادامه)				
رکن دهم: اندازه بازار				
۵.۲ ▲	۱۸	۵.۱ ■	۱۸	۱۰۰.۱ شاخص اندازه بازار داخلی
۵.۵ ▲	۳۱	۵.۴ ▼	۳۲	۱۰۰.۲ شاخص اندازه بازار خارجی
۱,۴۵۴.۵ ▲	۱۸	۱,۳۷۱.۱ ▲	۱۸	۱۰۰.۳ تولید ناخالص داخلی (برحسب برابری قدرت خرید بر اساس میلیارد دلار آمریکا)
۲۰.۲ ▲	۱۰۴	۱۸.۷ ▼	۱۱۹	۱۰۰.۴ میزان صادرات (بر اساس درصد از تولید ناخالص داخلی)

محور اقتصادهای مبتنی بر کارایی (ادامه)

بالاترین امتیاز ایران در گزارش رقابت‌پذیری جهانی بعد از بهداشت و آموزش ابتدایی، در تمام سال‌های انجام گزارش رقابت‌پذیری (به جز گزارش ۲۰۱۲-۲۰۱۱ که محیط اقتصاد کلان جایگاه دوم را داشت)، به رکن اندازه بازار اختصاص دارد. ایران در وسعت بخشیدن به اندازه بازار خارجی و توسعه صادرات توانسته است بر خلاف سال پیش پیشرفت نماید. همچنین، اندازه بازار داخلی از افزایش امتیاز خبر می‌دهد. با این حال، امتیاز کلی ایران در این رکن مانند سال گذشته و بدون تغییر بوده است (ر.ک جدول شماره ۶).

جدول ۳۵- چه کشورهایی در رکن اندازه بازار برتر هستند؟

ده کشور برتر در رکن اندازه بازار در گزارش رقابت پذیری جهانی ۲۰۱۷-۲۰۱۸	
رتبه از ۱۳۷ کشور	کشور
۱	چین
۲	ایالات متحده آمریکا
۳	هند
۴	ژاپن
۵	آلمان
۶	روسیه
۷	بریتانیا
۸	فرانسه
۹	اندونزی
۱۰	برزیل

جدول ۳۶- چه کشورهایی در رکن اندازه بازار هم‌ردیف ایران هستند؟

ده کشور نزدیک به ایران در رکن اندازه بازار در گزارش رقابت پذیری جهانی ۲۰۱۷-۲۰۱۸	
رتبه از ۱۳۷ کشور	کشور
۱۴	ترکیه
۱۵	عربستان سعودی
۱۶	کانادا
۱۷	اسپانیا
۱۸	تایلند
۱۹	جمهوری اسلامی ایران
۲۰	تایوان (چین تایپه)
۲۱	لهستان
۲۲	استرالیا
۲۳	هلند
۲۴	مالزی

رکن یازدهم: پیشرفته بودن بنگاه‌های تجاری / کسب و کارها

رکن پیشرفته بودن بنگاه‌های تجاری به دو مؤلفه اشاره دارد که عبارتند از: کیفیت شبکه‌های کسب و کار هر کشور و کیفیت عملیات و راهبردهای هر بنگاه. این مؤلفه‌ها، برای کشورهایی که در سطوح بالای توسعه یافتگی قرار دارند و از منابع بنیادین افزایش بهره‌وری به طور کامل بهره جسته‌اند، اهمیت بیشتری دارد. کیفیت شبکه‌های کسب و کار کشورها و صنایع حمایت‌گر که بر اساس کمیت و کیفیت تأمین‌کنندگان داخلی و میزان تعامل آنها سنجیده می‌شود، به دلایل متعددی حائز اهمیت است. زمانی که بنگاه‌ها و تأمین‌کنندگان بخشی از صنعت، در محدوده جغرافیایی مشخصی متمرکز می‌شوند و در قالب «خوشه‌ها» به فعالیت می‌پردازند، کارایی آنها افزایش می‌یابد، فرصت نوآوری در فرآیندها و محصولات تولیدی برای آنها تقویت می‌شود و از موانع ورود به صنعت برای بنگاه‌های جدید کاسته می‌گردد.

جدول ۳۷- وضعیت ایران در رکن پیشرفته بودن بنگاه‌های تجاری / کسب و کارها

گزارش ۲۰۱۷-۲۰۱۸		گزارش ۲۰۱۶-۲۰۱۷		نماگرها
رتبه میان وضعیت تغییر نسبت به گزارش قبلی	رتبه میان ۱۳۷ کشور	رتبه میان وضعیت تغییر نسبت به گزارش قبلی	رتبه میان ۱۳۸ کشور	
زیر شاخص ۳: عوامل مؤثر در نوآوری و پیشرفته بودن				
رکن یازدهم: پیشرفته بودن بنگاه‌های تجاری				
▲ ۴.۶	۶۷	■ ۴.۵	۶۶	۱۱.۰۱ تعداد تأمین‌کنندگان داخلی
▲ ۳.۸	۱۰۹	▲ ۳.۷	۱۰۷	۱۱.۰۲ کیفیت تأمین‌کنندگان داخلی
▲ ۳.۷	۷۴	■ ۳.۶	۸۱	۱۱.۰۳ وضعیت توسعه خوشه‌ها
▲ ۳.۲	۸۸	▼ ۲.۹	۱۰۵	۱۱.۰۴ ماهیت مزیت رقابتی
▲ ۳.۷	۸۱	▲ ۳.۵	۱۰۰	۱۱.۰۵ گستره حضور شرکت‌ها در کل زنجیره ارزش
▲ ۳.۴	۸۸	▼ ۳.۲	۱۰۱	۱۱.۰۶ کنترل شبکه توزیع بین‌المللی
▲ ۳.۷	۷۳	▼ ۳.۶	۷۸	۱۱.۰۷ پیشرفته بودن فرآیندهای تولید
▲ ۳.۷	۱۲۷	▲ ۳.۶	۱۳۰	۱۱.۰۸ گستره و میزان بازاریابی بنگاه‌ها
▲ ۳.۵	۱۲۸	■ ۲.۹	۱۳۰	۱۱.۰۹ تمایل به تفویض اختیارات مدیریتی

محور اقتصادهای مبتنی بر نوآوری

ایران در رکن یازدهم توانسته است در تمام متغیرها امتیاز خود را بهبود بخشد. همچنین، در حوزه‌های کیفیت تأمین‌کنندگان داخلی و گستره حضور شرکت‌ها در کل زنجیره ارزش و گستره بازاریابی بنگاه‌ها همچنان شاهد تداوم روند صعودی هستیم.

جدول ۳۸- چه کشورهایی در رکن پیشرفته بودن بنگاه‌های تجاری برتر هستند؟

ده کشور برتر در رکن پیشرفته بودن بنگاه‌های تجاری در گزارش رقابت‌پذیری جهانی ۲۰۱۷-۲۰۱۸	
رتبه از ۱۳۷ کشور	کشور
۱	سوئیس
۲	ایالات متحده آمریکا
۳	ژاپن
۴	هلند
۵	آلمان
۶	سوئد
۷	بریتانیا
۸	اتریش
۹	بلژیک
۱۰	دانمارک

جدول ۳۹- چه کشورهایی در رکن پیشرفته بودن بنگاه‌های تجاری هم‌ردیف ایران هستند؟

ده کشور نزدیک به ایران در رکن پیشرفته بودن بنگاه‌های تجاری در گزارش رقابت‌پذیری جهانی ۲۰۱۷-۲۰۱۸	
رتبه از ۱۳۷ کشور	کشور
۹۲	برونئی دارالسلام
۹۳	بوتسوانا
۹۴	نیجریه
۹۵	تانزانیا
۹۶	مجارستان
۹۷	جمهوری اسلامی ایران
۹۸	تونس
۹۹	گرجستان
۱۰۰	ویتنام
۱۰۱	مونتنگرو
۱۰۲	اوگاندا

رکن دوازدهم: نوآوری

رکن نوآوری، برای اقتصادهایی که به مرز دانش رسیده‌اند و امکان جذب فناوری‌های برون‌مرزی برای آنها کم‌رنگ شده است، بسیار مهم محسوب می‌شود. بنگاه‌های این کشورها باید از طریق طراحی و توسعه محصولات و فرآیندهای نوین به حفظ مزیت رقابتی خود مبادرت ورزند و به سوی فعالیت‌های دارای ارزش افزوده بیشتر پیش روند. تحقق این امر مستلزم ایجاد محیطی است که در آن هر دو بخش دولتی و خصوصی از فعالیت‌های نوآورانه حمایت کنند. بدین منظور، سرمایه‌گذاری کافی در بخش تحقیق و توسعه به ویژه از سوی بخش خصوصی، وجود مؤسسات قوی در زمینه پژوهش‌های علمی بنیادین جهت ساخت فناوری‌های جدید، حمایت از مالکیت فکری و همکاری گسترده دانشگاه و صنعت در انجام تحقیقات باید در کانون توجه قرار گیرد.

جدول ۴۰- وضعیت ایران در رکن نوآوری

گزارش ۲۰۱۷-۲۰۱۸		گزارش ۲۰۱۶-۲۰۱۷		نماگرها	محور اقتصادهای مبتنی بر نوآوری (ادامه)	
امتیاز/میزان و وضعیت تغییر نسبت به گزارش قبلی	رتبه میان ۱۳۷ کشور	امتیاز/میزان و وضعیت تغییر نسبت به گزارش قبلی	رتبه میان ۱۳۸ کشور			
زیرشاخص ۳: عوامل مؤثر در نوآوری و پیشرفته بودن (ادامه)						
رکن دوازدهم: نوآوری						
۳.۹ ▲	۸۸	۳.۷ ▲	۱۰۸	۱۲.۰۱ ظرفیت نوآوری بنگاه‌ها		
۴ ▲	۵۵	۳.۹ ▼	۶۶	۱۲.۰۲ کیفیت مؤسسات پژوهش‌های علمی		
۳.۳ ▲	۶۶	۳.۱ ▲	۸۹	۱۲.۰۳ میزان هزینه کردن بنگاه‌ها در تحقیق و توسعه		
۳.۲ ▲	۹۴	۳ ▼	۱۰۵	۱۲.۰۴ همکاری دانشگاه و صنعت در تحقیق و توسعه		
۳.۵ ▲	۵۰	۳.۳ ▲	۶۶	۱۲.۰۵ وجود محصولات دارای فناوری پیشرفته در خریدهای دولت		
۴.۵ ▲	۳۹	۴.۳ —	۴۴	۱۲.۰۶ دسترسی به دانشمندان و مهندسان در داخل کشور		
۰.۳ ▲	۸۴	۰.۱ —	۱۰۰	۱۲.۰۷ میزان ثبت اختراعات کاربردی نسبت به میلیون نفر جمعیت		

با توجه به جدول ۴۰، بنگاه‌های ایرانی، همانند سال گذشته همچنان به بهبود ظرفیت نوآوری و میزان هزینه‌کرد خود در تحقیق و توسعه ادامه می‌دهند. کشور در دو متغیر کیفیت مؤسسات پژوهش‌های علمی و همکاری دانشگاه و صنعت در تحقیق و توسعه بر خلاف سال گذشته پیشرفت‌هایی داشته است. در زمینه دسترسی به دانشمندان و مهندسان در داخل کشور و میزان ثبت اختراعات کاربردی نیز، کشورمان از بهبود وضعیت خبر می‌دهد.

جدول ۴۱- چه کشورهایی در رکن نوآوری برتر هستند؟

ده کشور برتر در رکن نوآوری در گزارش رقابت پذیری جهانی ۲۰۱۷-۲۰۱۸	
رتبه از ۱۳۷ کشور	کشور
۱	سوئیس
۲	ایالات متحده آمریکا
۳	رژیم اشغالگر قدس
۴	فنلاند
۵	آلمان
۶	هلند
۷	سوئد
۸	ژاپن
۹	سنگاپور
۱۰	دانمارک

جدول ۴۲- چه کشورهایی در رکن نوآوری هم‌ردیف ایران هستند؟

ده کشور نزدیک به ایران در رکن نوآوری در گزارش رقابت پذیری جهانی ۲۰۱۷-۲۰۱۸	
رتبه از ۱۳۷ کشور	کشور
۶۱	اوکراین
۶۲	مجارستان
۶۳	موریس
۶۴	جامائیکا
۶۵	فیلیپین
۶۶	جمهوری اسلامی ایران
۶۷	جمهوری اسلواکی
۶۸	بلغارستان
۶۹	ترکیه
۷۰	ارمنستان
۷۱	ویتنام

۹- بهترین و بدترین عملکردهای ایران در گزارش رقابت پذیری جهانی ۲۰۱۸-۲۰۱۷

در ادامه گزارش به منظور شناخت هرچه بهتر نقاط قوت و ضعف کشور، حوزه‌هایی که ایران در آنها در جایگاه ۳۰ رتبه صدر جدول و ۳۰ رتبه قعر جدول قرار دارد احصاء شده است.

جدول ۴۳- ایران در چه حوزه‌هایی در میان ۳۰ کشور برتر دنیا رقابت می‌کند؟

متغیرهایی که ایران در گزارش رقابت‌پذیری جهانی ۲۰۱۸-۲۰۱۷ جزء ۳۰ کشور برتر دنیا است	
رتبه ایران از ۱۳۷ کشور	متغیر
۱	شیوع ایدز (بر اساس درصد از جمعیت بزرگسال)
۷	نرخ پس‌انداز ناخالص ملی (بر اساس درصد از تولید ناخالص داخلی)
۱۴	نرخ ثبت‌نام در آموزش ابتدایی (درصد خالص)
۱۷	میزان شیوع مالاریا (در هر ۱۰۰,۰۰۰ نفر جمعیت)
۱۸	تأثیر بیماری مالاریا بر کسب‌وکارها
۱۸	شاخص اندازه بازار داخلی
۱۸	تولید ناخالص داخلی (برحسب برابری قدرت خرید بر اساس میلیارد دلار آمریکا)
۲۲	تعداد خطوط تلفن ثابت به ازای هر ۱۰۰ نفر
۲۶	نرخ ثبت‌نام در آموزش عالی (درصد ناخالص)

متغیرهای برتر ایران به طور عمده به ارکان بهداشت و آموزش ابتدایی (۴ متغیر شیوع ایدز، میزان شیوع مالاریا، تأثیر بیماری مالاریا بر کسب‌وکارها، و نرخ ثبت‌نام در آموزش ابتدایی)، اندازه بازار (۲ متغیر شاخص اندازه بازار داخلی، و تولید ناخالص داخلی)، محیط اقتصاد کلان (۱ متغیر نرخ پس‌انداز ناخالص ملی)، زیرساخت‌ها (۱ متغیر تعداد خطوط تلفن ثابت) و آموزش عالی (۱ متغیر نرخ ثبت‌نام در آموزش عالی) باز می‌گردد.

جدول ۴۴- ایران در چه حوزه‌هایی در میان ۳۰ کشور آخر دنیا رقابت می‌کند؟

رتبه ایران از ۱۳۷	متغیر
۱۰۷	حمایت از مالکیت فکری
۱۰۷	حقوق قانونی وام‌دهنده و وام‌گیرنده (بین ۰ تا ۱۰)
۱۰۸	ظرفیت کشور در جذب افراد با استعداد
۱۰۹	کیفیت تأمین کنندگان داخلی
۱۱۰	حمایت از منافع سهام‌داران اقلیت
۱۱۵	در دسترس بودن خدمات مالی
۱۱۸	قوی بودن استانداردهای مربوط به حسابرسی و تهیه گزارش‌های مالی
۱۱۸	میزان مشتری‌مداری بنگاه‌ها
۱۱۸	جذب فناوری در سطح بنگاه‌ها
۱۲۰	انعطاف‌پذیری در تعیین دستمزد
۱۲۰	اتکاء به مدیران حرفه‌ای (بدون دخالت روابط)
۱۲۱	تورم (بر اساس درصد تغییر سالانه)
۱۲۱	همکاری در روابط نیروی کار- کارفرما
۱۲۲	استحکام مالی بانک‌ها
۱۲۵	اثربخشی سهام‌داران و هیئت مدیره شرکت‌ها
۱۲۵	شدت رقابت داخلی
۱۲۵	تأثیر قوانین ناظر بر سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی بر کسب‌وکارها
۱۲۵	سهولت دسترسی به وام
۱۲۶	تنظیم بازار بورس
۱۲۷	حمایت از سرمایه‌گذاران (۰ تا ۱۰)
۱۲۷	گستره و میزان بازاریابی بنگاه‌ها
۱۲۸	تمایل به تفویض اختیارات مدیریتی
۱۳۳	رواج مالکیت خارجی
۱۳۴	نسبت واردات به تولید ناخالص داخلی (بر اساس درصد)
۱۳۷	مشارکت زنان در نیروی کار (نسبت به مردان)
۱۳۷	تعرفه‌های تجاری (بر اساس درصد از عوارض گمرکی)

همان‌گونه که در جدول شماره ۴۴ می‌توان مشاهده نمود، ایران در حوزه تعرفه‌های تجاری (بر اساس درصد از عوارض گمرکی) با کسب رتبه ۱۳۷ از ۱۳۷ کشور، همانند سال گذشته آخرین رتبه جدول را به خود اختصاص داده است. مشارکت زنان در نیروی کار (نسبت به مردان) نیز با ثبت رتبه ۱۳۷ در قعر جدول نشسته

است. سایر حوزه‌هایی که باید با نگاه جدی‌تری به آنها پرداخته شود عبارتند از: نسبت واردات به تولید ناخالص داخلی (بر اساس درصد)^۱، رواج مالکیت خارجی، تأثیر قوانین ناظر بر سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی بر کسب‌وکارها، تورم (بر اساس درصد تغییر سالانه)، تمایل به تفویض اختیارات مدیریتی، گستره و میزان بازاریابی بنگاه‌ها، اتکاء به مدیران حرفه‌ای (بدون دخالت روابط)، تنظیم بازار بورس و اثربخشی سهام‌داران و هیئت مدیره شرکت‌ها. پرداختن به این ضعف‌ها که طیف متنوعی از مسائل نهادی و زیرساختی تا مالی، فناوری و نوآوری را دربرمی‌گیرند می‌تواند به کاهش چالش‌های کسب‌وکار در کشور کمک شایانی کند. از این‌رو، در جدول شماره ۴۵، مشکلات اصلی کسب‌وکار در ایران از نظر فعالان اقتصادی قابل مشاهده است.

جدول ۴۵- مشکلات اصلی کسب‌وکار در ایران چیست؟

مشکلات اصلی کسب‌وکار در ایران از نظر فعالان اقتصادی (بر اساس ترتیب اهمیت) - ۲۰۱۸-۲۰۱۷	
۱۴۶	دسترسی به منابع تأمین مالی
۱۰۹	بوروکراسی ناکارآمد دولتی
۱۰۴	بی‌ثباتی سیاست‌ها
۹۹	نامناسب بودن زیرساخت‌ها
۹۶	تورم
۹۱	فساد
۶۴	قوانین کار محدودیت‌زا
۴۸	مقررات ارزی
۴۷	نرخ‌های مالیات
۴	فقر اخلاق کار در نیروی کار ملی
۳۷	ظرفیت ناکافی برای نوآوری
۳۶	مقررات مالیاتی
۳۶	نیروی کار غیرمتخصص
۲۶	بی‌ثباتی حکومت (کودتا)
۱۵	جرم و دزدی
۰۶	پائین بودن سطح بهداشت عمومی

مجمع جهانی اقتصاد بر اساس نظرسنجی از مدیران ارشد بنگاه‌ها به طور سالانه به احصاء مشکلات اصلی کسب‌وکارها می‌پردازد. بنابر آنچه از جدول بالا برمی‌آید، اصلی‌ترین مشکل کسب‌وکار در ایران دسترسی به منابع تأمین مالی عنوان شده است. بوروکراسی ناکارآمد دولتی، بی‌ثباتی سیاست‌ها، نامناسب بودن زیرساخت‌ها، تورم و فساد مشکلات بعدی کسب‌وکارها را تشکیل می‌دهند. در عین حال، سطح بهداشت عمومی، جرم و دزدی و بی‌ثباتی حکومت کمترین مشکل را برای کسب‌وکارها ایجاد کرده‌اند.

^۱ نسبت این متغیر در ایران بسیار کمتر از کشورهای برتر در این متغیر است.

۱۰- جمع بندی

شاخص رقابت پذیری جهانی، تصویری از میزان پیچیدگی رقابت پذیری کشورها در ۱۲ رکن ارائه می دهد که مطالعه دقیق وضعیت این ارکان می تواند به شناخت بهتر شرایط اقتصادی کشور در مقایسه با سایر کشورها کمک کند. در این گزارش تلاش شد با مطالعه وضعیت ایران و مقایسه آن با گزارش رقابت پذیری سال گذشته تلاش های صورت گرفته یا کاستی ها به تصویر کشیده شود. این تصویر در کنار بررسی کشورهای موفق و هم رده ایران در تمامی ارکان، می تواند وضعیت رقابت پذیری کشور را به خوبی نمایش دهد. امید می رود بهبود نسبی وضعیت ایران در گزارش سال جاری با ایجاد انگیزه در تمامی تصمیم سازان اقتصادی، در سال های پیش رو نیز ادامه یابد. برای این منظور ضروری است نقاط ضعف کشور به طور جدی مورد ارزیابی قرار گیرند و با برنامه ریزی بلندمدت در سایه فضای ایجاد شده پس از برجام بتوانیم شاهد بهبودهای هرچند اندکی باشیم.

۱۱- منابع

1. The Global Competitiveness Report 2017–2018
2. The Global Competitiveness Report 2016–2017
3. The Global Competitiveness Report 2015–2016
4. The Global Competitiveness Report 2014–2015
5. The Global Competitiveness Report 2013–2014
6. The Global Competitiveness Report 2012–2013
7. The Global Competitiveness Report 2011–2012
8. The Global Competitiveness Report 2010–2011